

Ett långvarigt utanförskap

Olika utmaningar
för unga som
varken arbetar
eller studerar

mucf
Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

© Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällsfrågor (MUCF) 2020

Webb: www.mucf.se

Ett långvarigt utanförskap

**Olika utmaningar för unga som
varken arbetar eller studerar**

Förord

Var tionde ung person i Sverige är någon gång i sin ungdom utanför både arbete och studier. För några av dem är detta en tillfällig situation. För andra är det något som varar en lång period av deras ungdomsliv och riskerar att leda till ett fortsatt utanförskap. Målet för den svenska ungdomspolitiken är att alla unga ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. I detta är ungas etablering i arbetslivet centralt.

För att stärka ungas etablering och minska risken att de är utanför arbete och studier under lång tid, behövs kunskap om vilka unga som riskerar att under lång tid varken arbeta eller studera. Regeringen har pekat på behovet av att synliggöra heterogeniteten inom gruppen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) för att kunna utforma insatser som ökar deras sysselsättning. I denna rapport används registerdata för att beskriva etableringsprocessen för 70 000 Uvas. Därigenom kan olika undergrupper av unga som löper högre risk att vara långvarigt utanför arbete och studier identifieras.

Knappt var fjärde ung person som är utanför arbete och studier – drygt 20 000 individer – är långtids-Uvas. Att som ung ha psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete är de största riskfaktorerna för att under sin ungdomstid aldrig ha ett arbete eller studera. Så många som två av tre Uvas med psykisk ohälsa kommer aldrig i sysselsättning, utan är fortsatt utanför arbete och studier vid 29 års ålder. Resultaten visar på vikten av tidiga och förebyggande insatser, framförallt för de unga som har psykisk ohälsa och för dem med funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete.

Den rådande lågkonjunkturen har slagit hårt mot unga. Många unga har fått det svårare att få en fullständig gymnasieutbildning och flera har blivit arbetslösa. Alla unga i denna situation behöver stöd för att kunna etablera sig i arbetslivet. Resultaten i denna rapport visar att personer som varit Uvas i ung ålder (16 till 19 år) och som kommit i sysselsättning, återigen stod utan arbete när konjunkturen vände efter finanskrisen. Flertalet av dem fortsätter sedan att vara utanför arbete och studier tills de är 29 år gamla. Därför är det viktigt att motverka skolavhopp och genomföra förebyggande insatser. Det finns annars en risk för att dessa unga fortsätter att vara kvar i ett långvarigt utanförskap.

Rapporten har tagits fram på avdelningen för utredning av Emma Neuman (uppdragsansvarig) och Sara Fransson.

Lena Nyberg

Generaldirektör

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Innehåll

Förord	4
Sammanfattning	8
Inledning	10
Syfte	11
Material och tillvägagångssätt	11
Hur länge står unga utan arbete eller studier?	14
De som var Uvas år 2004 följs över tid	15
Varannan 16–19-åring som var Uvas år 2004 är utanför arbete och studier i över ett decennium	16
Kvinnor med svensk bakgrund i den yngre åldersgruppen är utanför arbete och studier under längst tid	17
Finanskrisen medförde att många i den yngre åldersgruppen återvände till Uvas-gruppen	17
Men krisen hade liten påverkan på de som varken arbetade eller studerade när de var 20–24 år	17
Unga med utländsk bakgrund i den äldre åldersgruppen är kvar längre tid i Uvas-gruppen	19
Var tredje person med ofullständig gymnasieutbildning är kvar i Uvas-gruppen	19
Två av tre med psykisk ohälsa lämnar inte Uvas-gruppen	20
Var tredje Uvas är etablerad på arbetsmarknaden vid 29 års ålder	21
Inom vilka branscher arbetar unga som lämnat Uvas?	22

Fyra grupper av unga som varken arbetar eller studerar **24**

En klassificering inom Uvas-gruppen 25

Hur stora är de fyra undergrupperna? 26

Vilka faktorer påverkar om man hamnar i den ena eller andra gruppen? 28

Två sätt att belysa resultaten 32

Vilka unga är korttids-Uvas? 34

Vilka unga är medellångtids-Uvas? 36

Vilka unga är återkommande i Uvas? 38

Vilka unga är långtids-Uvas? 40

Diskussion och slutsatser **44**

Unga med psykisk ohälsa, funktionsnedsättningar och sjukdomar löper störst risk att vara långtids-Uvas 45

Utgå från individens förutsättningar och behov 46

Unga som träder in och ut ur Uvas-gruppen riskerar att hamna i långvarigt utanförskap 46

Men även de unga som är tillfälligt i Uvas kan få svårt att etablera sig på arbetsmarknaden 47

Tidiga och förebyggande insatser nödvändiga för de som är Uvas i ung ålder 47

Referenser 48

Metodbilaga **52**

Statistisk metod 53

Idealtypiska personporträtt 60

Sammanfattning

Var tionde ung person i Sverige är någon gång i sin ungdom utanför både arbete och studier. För några av dem är detta en tillfällig situation. För andra är det något som varar en lång period av deras ungdomsliv och riskerar att leda till ett fortsatt utanförskap. För att kunna utforma insatser som minskar andelen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas) behövs kunskap om vilka unga som riskerar att vara lång tid i Uvas-gruppen. I denna rapport används registerdata för att följa unga personers etableringsprocesser över tid. Ungefär 70 000 unga som var Uvas år 2004 följs till dess att de är 29 år.

Rapportens första del beskriver hur lång tid olika grupper av unga är i Uvas-gruppen och hur många som är etablerade vid 29 års ålder. Resultaten för Uvas-gruppens etablering vid 29 års ålder visar att

- ungefär sex av tio har lämnat Uvas-gruppen
- drygt tre av tio är etablerade på arbetsmarknaden
- andelen etablerade är högst för män med svensk bakgrund och lägst för kvinnor med utländsk bakgrund
- den vanligaste branschen bland de som arbetar är finansiell verksamhet och företagstjänster, handel och vård och omsorg
- ungefär två av tio har en osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden
- omkring en av tio har studier som huvudsaklig sysselsättning

Resultaten visar att för den yngre åldersgruppen (som år 2004 var 16 till 19 år)

- är varannan person utanför arbete och studier i över ett decennium
- är en person i genomsnitt Uvas i sex år fram till 29 års ålder
- är personer med svensk bakgrund, framförallt kvinnor, utanför arbete och studier under längst tid
- påverkar konjunkturen i den mening att var fjärde person som tidigare lämnat Uvas-gruppen återigen blir Uvas under finanskrisen
- har två av tre med psykisk ohälsa inte lämnat Uvas-gruppen vid 29 års ålder.

Resultaten visar att för den äldre åldersgruppen (som år 2004 var 20 till 24 år)

- är omkring var tredje person utanför arbete och studier nio år senare
- är en person i genomsnitt Uvas i tre år fram till 29 års ålder
- är unga med utländsk bakgrund kvar längst tid i Uvas-gruppen
- är var tredje person med ofullständig gymnasieutbildning och bara var tionde med gymnasieutbildning kvar i Uvas-gruppen vid 29 års ålder
- har två av tre med psykisk ohälsa inte lämnat Uvas-gruppen vid 29 års ålder, vilket är betydligt fler jämfört med de som inte har psykisk ohälsa där drygt var fjärde är kvar i Uvas-gruppen.

Rapportens andra del beskriver hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara i fyra olika undergrupper av Uvas. Undergrupperna utgår dels ifrån hur lång tid, dels hur många gånger personer är i Uvas-gruppen fram tills det att de är 29 år. De fyra undergrupperna är: korttids-Uvas, medellångtids-Uvas, långtids-Uvas och återkommande Uvas. De tre förstnämnda särskiljs genom att de är olika lång tid i Uvas. De som är återkommande Uvas är lika lång tid i Uvas som medellångtids-Uvas. Skillnaden är att återkommande Uvas inte lämnar Uvas-gruppen, utan träder in och ut.

Resultaten för korttids-Uvas visar att

- ungefär tre av tio, 19 991 personer, är korttids-Uvas. Dessa är ett eller två år i Uvas-gruppen
- sannolikheten att vara korttids-Uvas är högre för personer med svensk bakgrund än för personer med utländsk bakgrund.

För medellångtids-Uvas visar resultaten att

- knappt fyra av tio, 26 874 personer, är Uvas under medellång tid. De är i Uvas mellan två och åtta år (25 till 74 procent av uppföljningsperioden) och lämnar sedan Uvas-gruppen
- sannolikheten att vara medellångtids-Uvas är högst för kvinnor med utländsk bakgrund och lägst för män med svensk bakgrund
- de som har barn är oftare medellång tid i Uvas-gruppen.

Resultaten för återkommande Uvas visar att

- ungefär en av tio, 5 268 personer, är återkommande i Uvas-gruppen
- för kvinnor är de faktorer som har störst påverkan på att vara återkommande i Uvas att ha barn och att ha aktivitetsersättning.

För långtids-Uvas visar resultaten att

- strax över en av fyra, 20 012 personer, är långtids-Uvas. De är i Uvas mellan fem och elva år (75 procent eller mer av uppföljningsperioden)
- män är i något högre utsträckning än kvinnor långtids-Uvas
- de bakgrundsfaktorer som har störst påverkan på att vara långtids-Uvas är att ha en funktionsnedsättning eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga och att ha psykisk ohälsa.

Inledning

Målet för den statliga ungdomspolitikerna är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Målet presenteras i regeringens ungdomspolitiska proposition *Med fokus på unga* (2013/14:191). I propositionen understryks betydelsen av goda uppväxtvillkor och ungdomstidens betydelse för utveckling och etablering i vuxenlivet.

Inom ramen för goda levnadsvillkor inryms att unga ges förutsättningar för att kunna studera och arbeta. För unga är etablering på arbetsmarknaden en viktig del av att bli självständig och känna inkludering i samhället i stort. Vägarna till etablering kan se ut på flera olika sätt. För drygt en av tio unga i Sverige kantas den här vägen av att de någon gång står helt utanför både arbete och studier.¹

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har sedan 2007 tillsammans med Statistiska centralbyrån (SCB) och Arbetsförmedlingen (AF) tagit fram ett mått som beskriver och följer upp gruppen unga som varken arbetar eller studerar (Uvas). Andelen Uvas har varit tämligen oförändrad under de senaste åren, trots att ungdomsarbetslösheten har minskat och ungas möjligheter att komma in på arbetsmarknaden verkar förbättrats (MUCF 2017a).

MUCF undertecknade 2018 tillsammans med 61 andra svenska myndigheter en gemensam avsiktsförklaring att samverka för att uppnå Agenda 2030 och de globala målen. Regeringen har konstaterat att Sverige ska vara ledande i genomförandet av agendan (Regeringsbeslut 2018). Denna rapport berör flera av målen i Agenda 2030. Särskilt berörs målet om jämställdhet, anständiga levnadsvillkor och ekonomisk tillväxt, där en minskning av andelen Uvas pekas ut som ett av delmålen.

För att kunna minska andelen unga som är utanför arbete och studier behövs kunskap om de olika förutsättningar personer i Uvas-gruppen har. Regeringen menar att det är viktigt att synliggöra heterogeniteten i Uvas-gruppen för att kunna genomföra politiska åtgärder och insatser som ökar sysselsättningsgraden i gruppen (SOU 2017:9; SOU 2013:74). En viktig del är att identifiera och kartlägga vilka unga som riskerar att bli kvar i Uvas-gruppen under lång tid. För att kunna göra detta måste unga personers etableringsprocesser följas över tid.

Av de drygt 160 000 unga i Sverige som under ett visst år varken arbetar eller studerar är några i den livssituationen under en begränsad tid. Bland dem finns exempelvis de unga som tagit ett sabbatsår efter gymnasiet och som troligtvis har en kort väg till att etablera sig på arbetsmarknaden eller börja studera. MUCF har tidigare konstaterat att en relativt stor del av unga som varken arbetar eller studerar sannolikt är på resande fot, arbetar utomlands eller studerar i utlandet utan studiemedel från Centrala studiestödsnämnden (MUCF 2017b).

Alla Uvas är alltså inte marginaliserade eller i behov av insatser, utan för många individer är det en övergående fas i livet (MUCF 2017a; Plenty med flera 2018). Likväl finns det unga som är Uvas under en längre tid av sitt liv och för dem är problembilden ofta komplex. För att dessa unga ska lämna Uvas-gruppen krävs samverkan mellan flera olika samhällsaktörer. Att vara Uvas under lång tid är kostsamt både för den enskilda och samhället i stort. Det kan också öka risken för fortsatt utanförskap. Forskning har visat att längre perioder utanför arbetsmarknaden leder till betydligt sämre möjligheter för personer att komma i arbete och därtill en ökad risk för ohälsa (Olofsson 2018; Nordström Skans 2004).

¹ 2018 var andelen Uvas bland unga i åldern 16–29 år 8,5 procent. Se <https://www.mucf.se/uvas-statistik> för Uvas-statistik för åren 2007 till 2018.

Syfte

Syftet med den här rapporten är att belysa heterogeniteten i Uvas-gruppen. Genom att följa etableringsprocesser för personer som är i Uvas-gruppen över tid identifieras vilka unga som dels lämnar Uvas-gruppen och dels är Uvas under lång tid och därmed löper hög risk att hamna i långvarigt utanförskap.

Rapportens första del redogör för hur lång tid olika grupper av unga är i livssituationen Uvas. I rapportens andra del analyseras hur olika bakgrundsfaktorer påverkar risken att tillhöra fyra olika kategorier av Uvas: korttids, medellångtids, återkommande och långtids. Dessa kategorier har skapats utifrån tidigare forskning och klassificeringen utgår ifrån dels antal perioder en person är i Uvas-gruppen, dels längden på den/de sammanhängande perioderna i livssituationen Uvas. Klassificeringen gör det möjligt att skilja unga som varken arbetar eller studerar under kortare tid (korttids) från unga som befinner sig i livssituationen under längre tid (medellångtids, återkommande och långtids). Den möjliggör också att särskilja de individer som efter en längre period i Uvas-gruppen lämnar för studier och arbete (medellångtids). Slutligen ger den kunskap om vilka bakgrundsfaktorer som ökar risken för att ha en svag koppling till arbetsmarknaden, i den meningen att en person vissa år arbetar eller studerar och andra år är i Uvas-gruppen (återkommande).

Det är viktigt att ha i åtanke att de personer som ingår i korttids-Uvas kan stå utanför arbete så pass lång tid (ett till två år) att de i andra sammanhang skulle benämnas som långtidsarbetslösa. Arbetsförmedlingen (2017) benämner de unga under 25 år som varit arbetslösa mer än sex månader som personer som stått lång tid utanför arbete. För de över 25 år är denna gräns ett år.

11

Material och tillvägagångssätt

MUCF:s mått på unga som varken arbetar eller studerar tas fram varje år i samarbete med SCB.² Måttet är unikt på så sätt att det bygger på registerdata för hela Sveriges befolkning och beräknas utifrån uppgifter för alla unga i åldern 16 till 29 år som är folkbokförda i Sverige. En person klassificeras som Uvas om personen är i åldern 16 till 29 år och under ett helt kalenderår 1) inte har haft inkomster över ett prisbasbelopp (47 300 kronor för år 2020) och 2) inte haft studiemedel, varit utbildningsregistrerad eller studerat SFI mer än 60 timmar.

För att ta fram statistik för Uvas används ett antal grundvariabler från SCB:s registerdatabas LISA (Longitudinell integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier). Den registerdata som används i denna rapport omfattar alla i åldern 16 till 29 år som är folkbokförda i Sverige under åren 2004 till 2017. Vidare går det att följa samma individ över tid och därmed är det också möjligt att följa individens etableringsprocess tills de är 29 år. I denna rapport används denna registerdata för att följa unga som varken arbetar eller studerar över tid och deras in- och utträden ur Uvas-gruppen.

---

² Sammanställning och publicering av statistik kring unga som varken arbetar eller studerar sker med cirka 1,5 års tidsfördröjning. Det beror på att statistik för inkomster och utbildning sammanställs med viss fördröjning. För en beskrivning och diskussion av olika definitioner av ungdomsarbetslöshet och unga som varken arbetar eller studerar, se exempelvis Olofsson och Wikström (2018).

I denna studie inkluderas enbart de unga som tillhörde Uvas-gruppen år 2004. Med de data som finns tillgängliga är detta den avgränsning som ger den längsta uppföljningsperioden för individer som någon gång tillhört Uvas-gruppen. Att börja uppföljningen år 2004 är också lämpligt då ekonomin detta år befann sig i ett relativt normalt konjunkturläge.³

Vidare avgränsas rapporten till att följa två olika åldersgrupper över tid:

- Alla individer som var 16–19 år (födda 1985–1988) och tillhörde Uvas-gruppen 2004 följs till det år de är 29 år (tio till tretton års uppföljning).
- Alla individer som var 20–24 år (födda 1980–1984) och tillhörde Uvas-gruppen 2004 följs till det år de är 29 år (fem till nio års uppföljning).

Vi har valt att inte inkludera de som år 2004 var äldre än 24 år. Detta är på grund av att de får en alltför kort uppföljningsperiod.

Med detta tillvägagångssätt är det möjligt att ta reda på hur många av de som var Uvas år 2004, som blir kvar i Uvas-gruppen under uppföljningsåren och hur många av dem som kommer i någon form av sysselsättning. Det är också möjligt att ta reda på vilka undergrupper som riskerar att vara kvar under flera år och därigenom belysa heterogeniteten inom gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

Resultaten i denna rapport redovisas för en rad olika undergrupper. Som beskrivet ovan, görs en indelning i en yngre och en äldre åldersgrupp baserat på personens ålder år 2004. De yngre är 16–19 år och de äldre är 20–24 år. Därtill studeras undergrupper utifrån juridiskt kön (kvinna eller man) och utländsk

³ Konjunkturinstitutets Barometerindikator var under 2004 nära 100, det vill säga ekonomin var i ett neutralt stämningsslag. Se <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/tillvaxt/konjunkturen--barometerindikatorn/> för en översikt av Barometerindikator över tid.

eller svensk bakgrund. Med utländsk bakgrund avses personer som är utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar. Med svensk bakgrund avses personer födda i Sverige med minst en inrikes född förälder. Slutligen görs indelningar i undergrupper utifrån om personer har eller inte har fullständig gymnasieutbildning och har eller inte har psykisk ohälsa.

I rapporten benämns personer som har fått en diagnos för en psykiatrisk sjukdom och/eller medicinerar för psykiatriska besvär som individer med psykisk ohälsa. Uppgift om psykiatriska sjukdomar och medicinering hämtas från Socialstyrelsens patientregister. Denna definition av psykisk ohälsa fångar inte de individer som upplever psykisk ohälsa i form av psykiska besvär, där kraven för psykiatrisk diagnos inte är uppfyllda. Likväl fångar vi inte de individer som inte haft vårdkontakter för sina psykiatriska besvär. Socialstyrelsen (2013) uppskattar andelen i befolkningen som lider av psykisk ohälsa, inklusive psykiska besvär, till mellan 20 och 40 procent. Vidare finner de att andelen som har en så pass allvarlig psykisk ohälsa att den kräver behandling är mellan 5 och 10 procent.

Utöver detta studeras hur en rad andra bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att tillhöra de fyra undergrupperna av Uvas:

- Ha ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga
- Ha barn
- Vara i okänd aktivitet
- Bo i ett område med socioekonomiska utmaningar
- Ha psykisk ohälsa

A young woman with long, straight brown hair is looking down with a slight smile. In the background, a young man with curly hair is pointing towards her. The scene is lit with warm, golden light, suggesting an outdoor setting at dusk or dawn. A dark red semi-transparent rectangle is overlaid on the bottom right of the image, containing the text.

**Hur länge står
unga utan arbete
eller studier?**

I det här kapitlet ges en bild av hur lång tid unga är utanför både studier och arbete. De som var Uvas år 2004 följs över tid och andelen som lämnar Uvas-gruppen redovisas för olika delgrupper utifrån kön, utländsk eller svensk bakgrund, ålder, fullständig eller ofullständig gymnasieutbildning och unga som har respektive inte har psykisk ohälsa. Slutligen redovisas hur många av de som var Uvas år 2004 som är etablerade när de är 29 år gamla och inom vilka branscher de arbetar.

De som var Uvas år 2004 följs över tid

År 2004 var 73 824 personer i åldern 16–24 år i Uvas-gruppen. Det motsvarar knappt 8 procent av den totala befolkningen i Sverige i den åldern. Det är ungefär lika många tjejer och killar i Uvas-gruppen. Ungefär var tredje person har utländsk bakgrund, vilket är betydligt fler än i befolkningen i den åldern totalt (15 procent). Av de personer som var Uvas år 2004 går ungefär 90 procent (66 665 personer) att följa i registerdata tills det år de är 29 år.

Både antalet och andelen Uvas ökar med ålder. I den yngre åldersgruppen var 15 560 individer Uvas, vilket motsvarar 3 procent av alla i den åldern. I den äldre åldersgruppen var ungefär en av tio, 58 264 personer, i Uvas-gruppen.

Tabell 2.1 Antalet och andelen Uvas efter ålder, kön och svensk eller utländsk bakgrund, 2004.

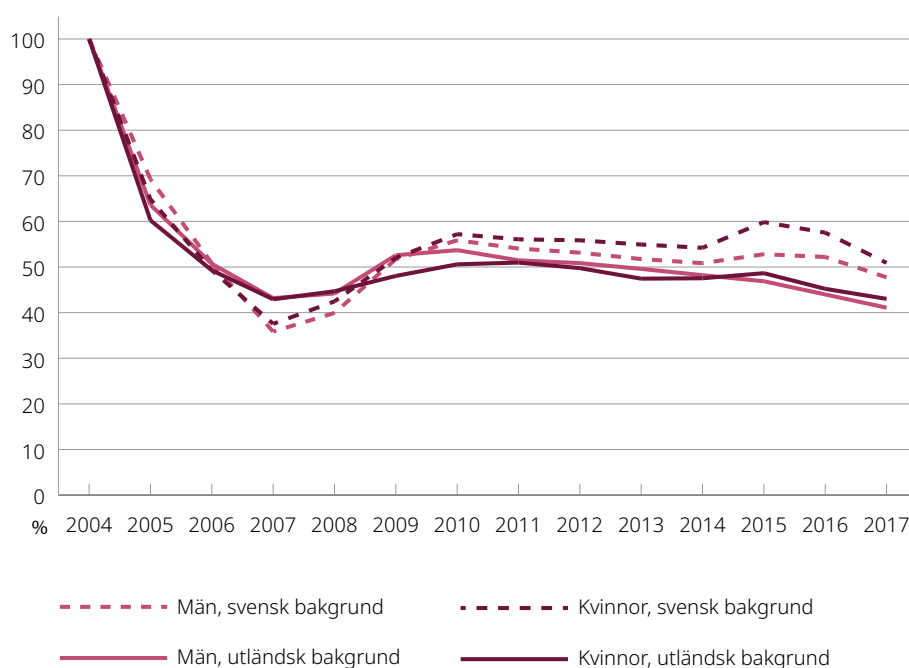
	16–19 år	20–24 år
Totalt antal unga i åldersgruppen	451 899	522 312
Uvas		
Antal (andel)	15 560 (3,1)	58 264 (11,2)
Antal (andel) tjejer, utländsk bakgrund	2 572 (7,4)	10 209 (20,6)
Antal (andel) tjejer, svensk bakgrund	4 576 (2,5)	19 089 (9,3)
Antal (andel) killar, utländsk bakgrund	2 696 (7,4)	9 723 (20,2)
Antal (andel) killar, svensk bakgrund	5 681 (2,9)	19 186 (8,8)

Not: 20 tjejer och 15 killar bland 16–19-åringarna saknar information om födelseland. 32 tjejer och 25 killar bland 20–24-åringarna saknar uppgift om födelseland.

Varannan 16–19-åring som var Uvas år 2004 är utanför arbete och studier i över ett decennium

I figur 2.1 visas hur stor andel av unga mellan 16–19 år, som tillhörde Uvas-gruppen under år 2004, som fortsatt är kvar i den livssituationen fram till att de är 29 år gamla.⁴ Figuren visar fyra olika grupper: kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med svensk bakgrund, män med utländsk bakgrund och män med svensk bakgrund.

Andelen som är kvar i Uvas är likartad för de fyra grupperna. De första åren – mellan 2004 och 2007 – minskar andelen till cirka 40 procent. Det innebär att nästan sex av tio av de som var Uvas år 2004 lämnar för arbete eller utbildning under de tre första åren. Under 2008, 2009 och 2010 ökar andelen igen, och ungefär hälften är fortfarande i Uvas-gruppen år 2010. Efter 2010 är det inte fler som lämnar Uvas-gruppen och andelen förblir konstant kring 50 procent. Därmed är det fortsatt ungefär varannan av de mellan 16 och 19 år som var Uvas år 2004 som är det 13 år senare.

Figur 2.1 Andel unga som var Uvas år 2004 som är kvar i Uvas-gruppen, 16–19 år, 2005–2017. Efter kön och utländsk eller svensk bakgrund. Procent.

Not: 2015 till 2017 inkluderar färre individer då de som fyllt 29 år inte längre går att följa.

⁴ Detta innebär att vi inte tar hänsyn till att personer kan lämna situationen av andra anledningar, exempelvis på grund av dödsfall eller att de flyttar utomlands. Om andelen som lämnar av andra anledningar än för studier och arbete skiljer sig åt mellan grupperna kan det påverka resultaten. I Forte (2020) görs en likande analys där de tar hänsyn till att personer lämnar Uvas-gruppen på grund av andra skäl än arbete och studier. I stort stämmer deras resultat överens med våra.

Kvinnor med svensk bakgrund i den yngre åldersgruppen är utanför arbete och studier under längst tid

De unga som har svensk bakgrund, framförallt kvinnor, är kvar i Uvas-gruppen under en något längre tid än övriga. I genomsnitt är en kvinna med svensk bakgrund Uvas under strax över sex år av de totalt 11 år som personerna följs. Det bör dock framhållas att det överlag är små skillnader mellan de olika undergrupperna. Figurens mörkröda linje visar att andelen för kvinnor med svensk bakgrund är högre än för övriga grupper efter 2010.⁵ Knappt sex av tio kvinnor med svensk bakgrund är kvar i Uvas-gruppen denna period. För personer med utländsk bakgrund är ungefär varannan person kvar i Uvas och för män med svensk bakgrund något fler.

Finanskrisen medförde att många i den yngre åldersgruppen återvände till Uvas-gruppen

MUCF har sedan tidigare presenterat en sammanställning om hur finanskrisen och den efterföljande lågkonjunkturen påverkade unga som under åren 2004 till 2007 trätt ut ur Uvas-gruppen för att istället studera eller arbeta (MUCF 2020). Som grund för den analysen ligger figur 2.1 som också återfinns i den här rapporten. Figuren visar att det var just de unga som varken arbetade eller studerade vid ung ålder (16–19 år) som påverkades negativt i sin etableringsprocess på grund av lågkonjunkturen under åren 2008 till 2010. År 2007 var cirka två tredjedelar av de unga i den yngre åldersgruppen, som var Uvas 2004 i någon form av sysselsättning eller studier. Det var framförallt unga med svensk bakgrund som lyckats ta sig vidare till arbete eller studier.

När lågkonjunkturen vände 2010 befann sig nästan en av fyra av de unga som lyckats lämna Uvas-gruppen återigen utan arbete eller studier. Efter konjunkturnedgången lyckades flertalet av dessa unga inte ta sig tillbaka in på arbetsmarknaden eller i studier. Istället var de fortsatt i den livssituationen fram till 29 års ålder. Drygt hälften av alla som var Uvas när de var 16–19 år 2004, var det fortfarande när de var 29 år. Detta trots att många av dem varit i någon form av sysselsättning under åren 2005–2007.

Men krisen hade liten påverkan på de som varken arbetade eller studerade när de var 20–24 år

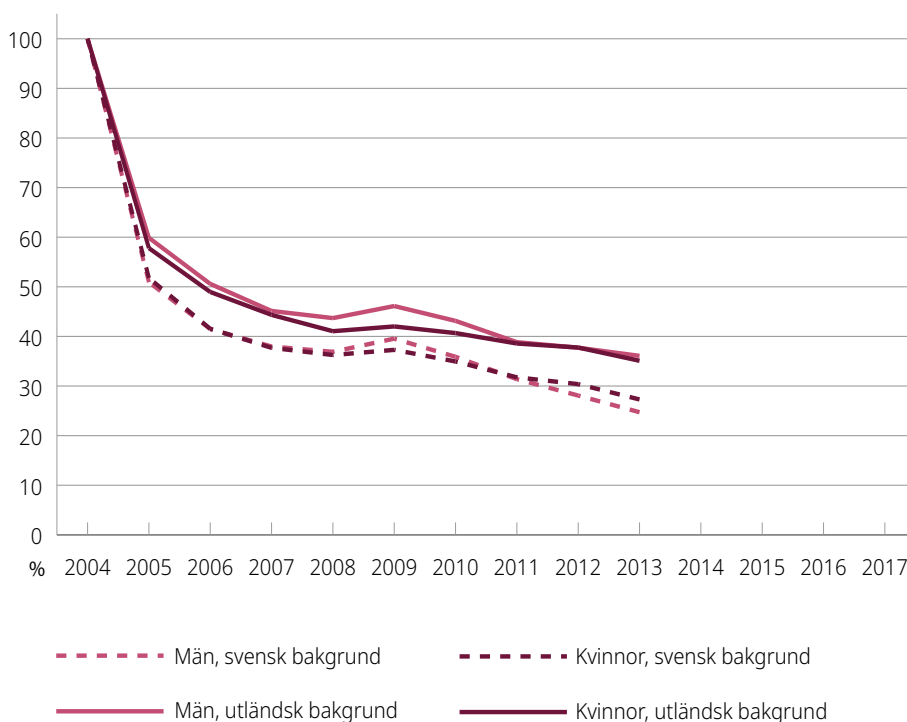
Unga som hamnat i Uvas när de var mellan 20–24 år gamla uppvisar inte samma känslighet för konjunktursvängningar jämfört med den yngre åldersgruppen. Drygt en av tre som var Uvas i den här åldersgruppen var det fortfarande när de var 29 år. Men som framgår av figur 2.2 fanns det en relativt liten påverkan av lågkonjunkturen 2008 till 2010 för den äldre åldersgruppen,

⁵ Skillnaderna är statistiskt signifikanta på 95-procentsnivå för alla år utom 2017, där det inte finns någon skillnad mellan kvinnor och män med svensk bakgrund.

jämfört med den yngre åldersgruppen. Under lågkonjunkturen minskade inte andelen som var kvar i Uvas för den äldre åldersgruppen. Efter 2010 fortsätter dock andelen som är kvar i Uvas att minska.

Att det var främst de i den yngre åldersgruppen som påverkades av finanskrisen stämmer väl överens med de resultat som presenteras i Temagruppen Unga i arbetslivets analys av vilka som är Uvas två år i följd under finanskrisen (Temagruppen Unga i arbetslivet 2011). Vad gäller lågkonjunkturers inverkan på att vara Uvas *under enbart ett visst år* är det dock så att unga i den äldre åldersgruppen är mest konjunktur känsliga (Forte 2020). Andelen som är Uvas i åldersgruppen 20–25 varierar i regel kring 10 procent, men ökade med några procentenheter i samband med finanskrisen (Ibid).

Överlag är det fler i den äldre åldersgruppen än i den yngre som lämnar Uvas-gruppen. Efter nio år har två av tre av 20–24-åringarna börjat arbeta eller studera, medan motsvarande andel för 16–19-åringarna är ungefär hälften. Detta är i linje med tidigare studier där det framkommit att unga i den yngre åldersgruppen är kvar längre i Uvas (Temagruppen Unga i arbetslivet 2014).

Figur 2.2 Andel unga som var Uvas år 2004 som är kvar i Uvas-gruppen, 20–24 år, 2005–2017. Efter kön och utländsk eller svensk bakgrund. Procent

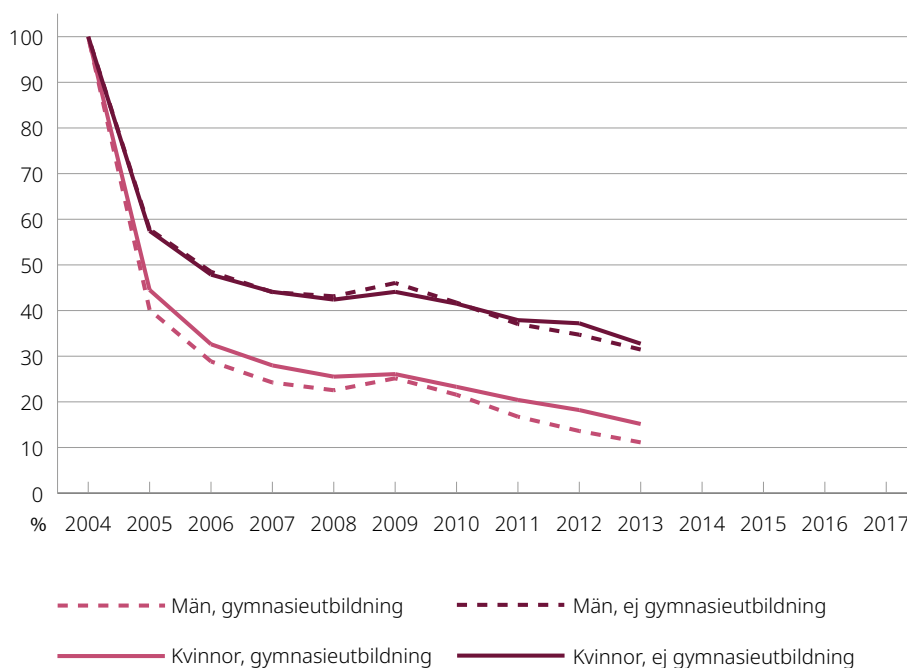
Not: 2010 till 2013 inkluderas färre individer då de som fyllt 29 år inte längre går att följa.

Unga med utländsk bakgrund i den äldre åldersgruppen är kvar längre tid i Uvas-gruppen

I den äldre åldersgruppen är det något vanligare att unga med utländsk bakgrund befinner sig utan arbete eller studier under längre tid jämfört med unga med svensk bakgrund. I genomsnitt befinner sig en person med svensk bakgrund i den här åldersgruppen i Uvas-gruppen under tre av sex möjliga uppföljningsår och en person som har utländsk bakgrund befinner sig däri under ungefär tre månader längre tid. Detta skiljer sig från åldersgruppen 16–19 år, där det istället är unga med svensk bakgrund, framförallt kvinnor, som är i Uvas-gruppen under längst tid.

Var tredje person med ofullständig gymnasieutbildning är kvar i Uvas-gruppen

I figur 2.3 visas andelen av de som var Uvas år 2004 som lämnade för studier eller arbete uppdelat utifrån om personerna år 2004 har eller inte har fullständig gymnasieutbildning. Det framkommer att det är en betydligt lägre andel av de med ofullständig gymnasieutbildning som lämnar Uvas-gruppen. Efter ett år är det knappt 60 procent av de utan gymnasieutbildning som fortfarande är Uvas, medan motsvarande andel för de med gymnasieutbildning är drygt 40 procent. Gapet mellan de som har och inte har gymnasieutbildning kvarstår över tid. Efter nio år är det strax över var tionde med gymnasieutbildning som är kvar i Uvas-gruppen. Andelen är nästan tre gånger så hög för de med ofullständig gymnasieutbildning – ungefär var tredje.

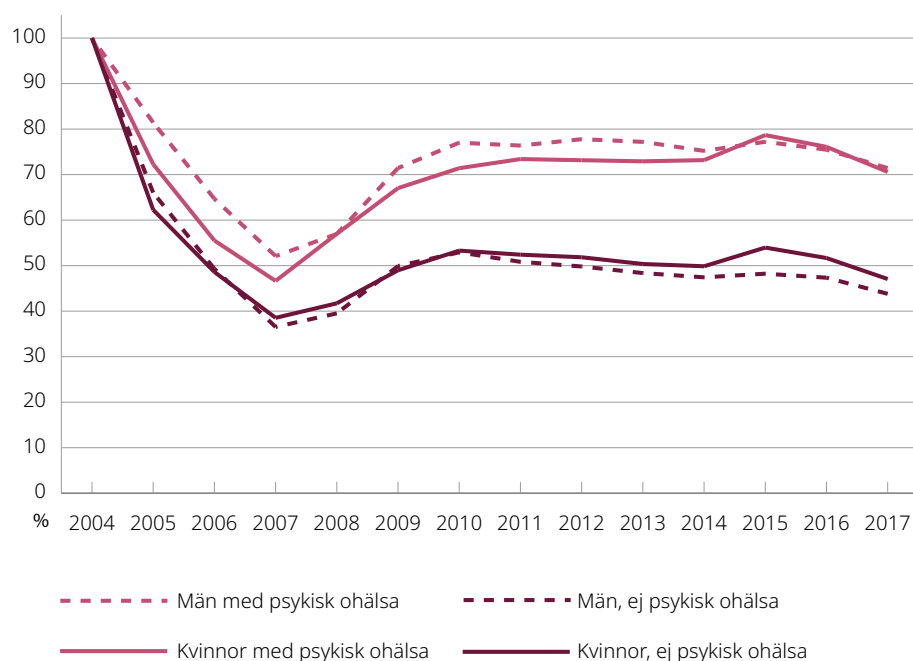

Figur 2.3 Andel unga som var Uvas år 2004 som är kvar i Uvas-gruppen, 20-24 år, 2005-2017. Efter kön och fullständig gymnasieutbildning. Procent

Not: 2010 till 2013 inkluderas färre individer då de som fyllt 29 år inte längre går att följa.

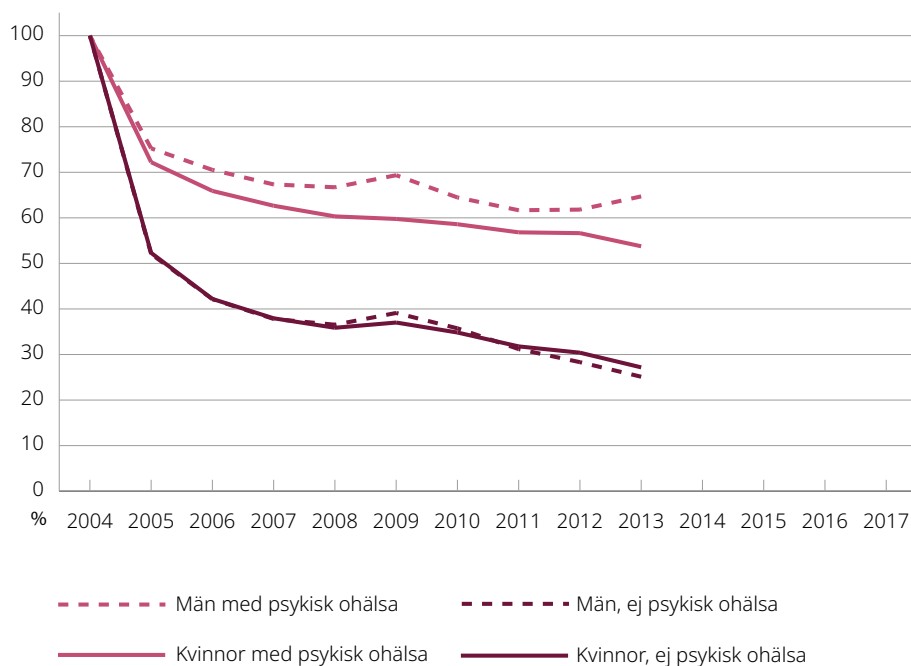
Två av tre med psykisk ohälsa lämnar inte Uvas-gruppen

Bland personer med psykisk ohälsa är det många som inte lämnar Uvas-gruppen under de nio till tretton år som vi följer dem. I den yngre åldersgruppen är det drygt 70 procent av de med psykisk ohälsa som aldrig lämnar Uvas-gruppen. Motsvarande siffror för de som inte har psykisk ohälsa är knappt 50 procent. Mönstret är liknande i den äldre åldersgruppen. Gapet mellan de med psykisk ohälsa och som inte har psykisk ohälsa är dock ännu större bland de äldre. Bland de med psykisk ohälsa i den äldre åldersgruppen är det framförallt män som inte lämnar Uvas-gruppen.

Figur 2.4 Andel av 16-19-åringar som var Uvas år 2004 som är kvar i Uvas-gruppen år 2005 till 2017. Efter kön och psykisk ohälsa. Procent

Kommentar: 2015 till 2017 inkluderas färre individer då de som fyllt 29 år inte längre går att följa.

Figur 2.5 Andel av 20–24-åringar som var Uvas år 2004 som är kvar i Uvas-gruppen år 2005 till 2013. Efter kön och psykisk ohälsa. Procent

Kommentar: 2010 till 2013 inkluderas färre individer då de som fyllt 29 år inte längre går att följa.

Var tredje Uvas är etablerad på arbetsmarknaden vid 29 års ålder

Av de som var Uvas år 2004 kan 66 665 personer följas tills de är 29 år gamla. Vid 29 års ålder är knappt en tredjedel, 19 887 personer, etablerade på arbetsmarknaden. För att vara etablerad ska personen vara sysselsatt, ha en inkomst som överstiger en viss nivå som justeras årligen, inte varit arbetslös någon del av året och inte varit studerande (UKÄ, 2016). Andelen etablerade är högst för män med svensk bakgrund, 35 procent, och lägst för kvinnor med utländsk bakgrund, 22 procent. För män med utländsk bakgrund och kvinnor med svensk bakgrund uppgår andelen etablerade till 28 procent. Detta resultat är i linje med de tidigare studier som visat på skillnader i etableringsgrad mellan olika grupper av unga (se exempelvis MUCF 2019b).

Därtill finns det personer som lämnat Uvas för arbete, men som inte har tillräckligt höga inkomster eller haft perioder av arbetslöshet under året och därför inte räknas till gruppen som är etablerade.⁶ Ungefär var femte, 12 005 personer, har en osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden.

Vidare framkommer att ungefär en av tio av de som år 2004 var i Uvas-gruppen studerar när de är 29 år. 2 629 personer studerar på högskola eller universitetet och 3 821 personer studerar någon annan typ utbildning.

⁶ En utförligare beskrivning av definitioner för etablerad respektive svag och osäker ställning på arbetsmarknaden finns i UKÄ (2016).

Etablering för de som gått på folkhögskola

Att börja studera på folkhögskola kan vara värdefullt och utgöra en vändpunkt i livet för de som befinner sig i Uvas-gruppen. Exempelvis för personer med diagnosen högfungerande autism lyfts folkhögskolan som viktig då den utgör en socialt trygg miljö och har tillgång till de stödfunktioner som individer i denna grupp behöver (MUCF 2018). Bland de som är 16–19 år och Uvas år 2004 är det drygt en av tolv som går vidare till studier på folkhögskola. När dessa personer är 29 år är var fjärde etablerad på arbetsmarknaden och ytterligare en tredjedel har en svag eller osäker ställning på arbetsmarknaden. Det innebär att andelen som arbetar bland de som gått på folkhögskola är likande som för Uvas-gruppen i sin helhet. Det är dock fler av de som gått på folkhögskola som har en osäker ställning på arbetsmarknaden. Studier på folkhögskola kan utgöra en viktig del i etableringsprocessen. Samtidigt kan personer som söker sig till folkhögskolor vara individer som är extra utsatta och därför har de svårare att få en stark ställning på arbetsmarknaden.

Inom vilka branscher arbetar unga som lämnat Uvas?

Unga i åldern 16–24 år arbetar i betydligt högre utsträckning än vuxna inom handel och hotell- och restaurangbranschen (Engdahl & Forslund 2016). Detta brukar beskrivas som viktiga inkörsportar för unga när de ska etablera sig i arbetslivet (Ibid). Här beskrivs de unga som varit i och lämnat Uvas-gruppen utifrån vilken bransch de arbetar i vid 29 års ålder. Flera av dessa unga är i fasen att etablera sig på arbetsmarknaden. Samtidigt är de äldre än den yngre åldersgruppen av unga som är överrepresenterade inom handel och hotell- och restaurangbranschen. Det är därmed inte säkert att de som varit i och lämnat Uvas-gruppen vid 29 års ålder arbetar i typiska ungdomsbranscher.

I tabell 2.2 visas vilka branscher som de i Uvas-gruppen som arbetar vid 29 års ålder är anställda inom.⁷ De vanligaste branscherna för kvinnor är vård och omsorg, finansiell verksamhet och företagstjänster och utbildning. Bland män är de vanligaste branscherna finansiell verksamhet och företagstjänster, handel och tillverkning och utvinning, energi och miljö. I branschen finansiell verksamhet och företagstjänster är det vanligt att arbeta som säljare, lokalvårdare, inom säkerhetsverksamhet och på bemanningsföretag. Branschen är bred och inkluderar allt från marknadsföringstjänster och ekonomisk och juridisk konsultverksamhet till fastighetsskötsel.

⁷ Indelning i branscher utgår från SNI-kod för personens huvudsakliga arbetsställe. Indelningen följer den som återfinns i Engdahl och Forslund (2016).

Mönstret är likande för de som är etablerade och de med svag eller osäker ställning på arbetsmarknaden. Noterbart är att en högre andel av de med svag eller osäker ställning arbetar inom hotell och restaurang (10 procent) jämfört med de som är etablerade (6 procent). Detta tyder på att jobb inom hotell- och restaurang mer ofta ger osäkra anställningar och inkomster. Det kan också vara så att jobb inom hotell- och restaurangverksamheter fungerar som en inkörsport för unga som varit Uvas när de ska etablera sig på arbetsmarknaden.

	Kvinnor			Män		
	Samtliga	Etable- rade	Svag eller osäker ställning	Samtliga	Etable- rade	Svag eller osäker ställning
Vård och omsorg	21	22	19	5	5	5
Finansiell verksamhet, företagstjänster	20	20	20	20	19	22
Utbildning	16	15	17	4	4	5
Handel	11	12	10	16	17	14
Transport	7	7	7	10	10	10
Hotell och restaurang	7	6	9	7	6	10
Personliga och kulturella tjänster	6	5	9	5	4	7
Tillverkning och utvin- ning, energi och miljö	6	7	4	14	16	11
Offentlig förvaltning	2	3	1	3	3	1
Information och kommunikation	2	2	2	5	5	4
Byggverksamhet	1	1	1	9	9	8
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1	1	1	2	2	3

Tabell 2.2. Branscher som unga som lämnat Uvas-gruppen arbetar i vid 29 års ålder. Efter etableringsgrad och kön. Procent.

Under finanskrisen återinträdde 1 352 personer i den yngre åldersgruppen i Uvas. I antal var det fler i den äldre åldersgruppen som åter blev Uvas under finanskrisen, 5 264 personer. En tredjedel av de som arbetat och åter blev Uvas år 2008, 2009 eller 2010 arbetade inom finansiell verksamhet och företagstjänster. Utöver denna bransch så var det ungefär lika vanligt att lämna ett jobb inom transport, hotell och restaurang och utbildning. Det var strax över en av tio som blev Uvas och hade jobbat inom respektive av dessa tre branscher.

Fyra grupper av unga som varken arbetar eller studerar

I detta kapitel delas de unga som var i Uvas-gruppen år 2004 in i fyra olika undergrupper utifrån dels hur lång tid, dels hur många gånger de är i Uvas-gruppen tills det att de är 29 år. De fyra undergrupperna är: korttids-Uvas, medellångtids-Uvas, återkommande Uvas och långtids-Uvas. Vidare redovisas hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara i de fyra olika undergrupperna av Uvas. Redovisningen bygger på resultat från en regressionsanalys och dessa statistiska samband illustreras också i fem porträtt av fiktiva unga.

En klassificering inom Uvas-gruppen

Såväl svensk som internationell statistik kring unga som varken arbetar eller studerar har utmaningar i att på ett överskådligt sätt beskriva variationerna inom gruppen. Forskning har under de senaste åren lyft vikten av att dela upp alla unga som varken arbetar eller studerar i tydligare undergrupper utifrån hur lång tid de befinner sig i den livssituationen (Forte 2020; Contini med flera 2019; Plenty med flera 2018). Därför har det nyligen utvecklats olika klassificeringar inom måttet.

Tabell 3.1 Klassificering av de som var Uvas år 2004 i fyra undergrupper

	Definition av undergruppen
Korttids-Uvas	Personen har varit Uvas någon gång. Tiden i Uvas utgör mindre än 25 procent av uppföljningsperioden.
Medellångtids-Uvas	Personen är i Uvas-gruppen en sammanhängande period. Tiden i Uvas utgör mellan 25 och 74 procent av uppföljningsperioden.
Återkommande Uvas	Personen är i Uvas-gruppen i två eller fler perioder och lämnar för arbete eller studier däremellan. Tiden i Uvas utgör mellan 25 och 74 procent av uppföljningsperioden.
Långtids-Uvas	Personen är i Uvas i en eller flera perioder. Tiden i Uvas utgör 75 procent eller mer av uppföljningsperioden.

Not: Uppföljningsperioden är 10–13 år för den yngre åldersgruppen och 5–9 år för den äldre åldersgruppen.

Med utgångspunkt i tidigare forskning har vi i det här kapitlet delat in alla de unga som varken arbetade eller studerade år 2004 i fyra olika undergrupper. Undergrupperna har definierats utifrån hur länge och hur ofta de unga befunnit sig i Uvas-gruppen. Undergrupperna sammanfattas i tabell 3.1. Klassificeringen bygger på den indelning som Contini med flera (2019) applicerar på Uvas i Italien, men även Plenty med flera (2018) använder liknande klassificeringssystem i en rapport om unga vuxnas sysselsättning och levnadsvillkor i Sverige. Likaså i Forte (2020) görs en uppdelning bland 25-åringar som under en femårsperiod varit Uvas i 1–2 år respektive 3–5 år. Det är viktigt att påpeka att resultaten i dessa tidigare studier inte är fullt jämförbara med resultaten i denna rapport. I jämförelse med Forte (2020) är fokus här på personer under 25 år och därtill särskiljs sammanhängande och uppdelade perioder som Uvas.

Korttids-Uvas:

I den här kategorin ingår de unga som varken arbetade eller studerade 2004 och som var Uvas under mindre än 25 procent av uppföljningsperioden inom deras respektive ålderskategori. För unga som var Uvas när de var 16–19 år innebär det att de har befunnit sig i den livssituationen under max två års tid, det vill säga som längst till och med år 2005. För unga som var Uvas när de var 20–24 år innebär det att de inte har arbetat eller studerat under maximalt ett år. Efter att ha varit Uvas under ett eller två år har dessa unga börjat arbeta eller studera och tillhör inte längre Uvas-gruppen.

Medellångtids-Uvas:

I den här kategorin ingår de unga som varken arbetade eller studerade 2004 och som var Uvas 25–74 procent av uppföljningsperioden. För unga som var Uvas när de var 16–19 år innebär det att de varit Uvas under en sammanhållen tid på mellan tre och åtta år. För unga som var Uvas när de var 20–24 år innebär det att de varit Uvas under en sammanhållen tid på två till fyra år.

Återkommande Uvas:

I den här kategorin ingår de unga som varken arbetade eller studerade 2004 och som har trätt in och ut ur Uvas-gruppen. Dessa unga har tillhört Uvas-gruppen under minst två olika perioder. Sammanlagt har dessa individer varken arbetat eller studerat under 25–74 procent av uppföljningsperioden. Det innebär att de under vissa år är Uvas, men under något eller några år har varit i sysselsättning eller studerat. Gruppen är lika lång tid i Uvas-gruppen som personer som är medellång tid i Uvas. Skillnaden är att återkommande Uvas inte lämnar Uvas-gruppen, utan träder in och ut.

Långtids-Uvas:

I den här gruppen ingår de unga som varken arbetade eller studerade 2004 och befann sig i Uvas-gruppen under 75 procent eller mer av uppföljningstiden. För unga som var Uvas när de var 16–19 år innebär det att de inte arbetat eller studerat under sammanlagt nio till elva år. För unga som var Uvas när de var 20–24 år innebär det att de inte arbetat eller studerat under sammanlagt fem till sex år.

Hur stora är de fyra undergrupperna?

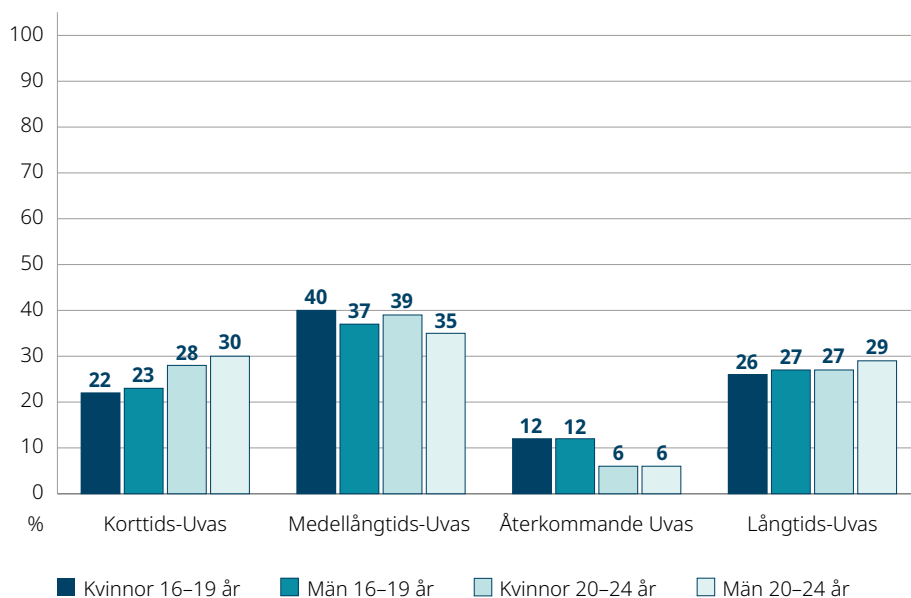
De unga som var Uvas år 2004 har utifrån deras sysselsättning under åren 2004 till 2017 kategoriserats i de fyra undergrupperna av Uvas. I figur 3.1 visas hur stor andel av personerna som var i Uvas-gruppen år 2004 som tillhör de fyra olika kategorierna: korttids, medellångtids, återkommande och långtids.

Ungefär tre av tio unga är korttids-Uvas. I antal motsvarar detta 19 991 personer. De varken arbetade eller studerade enbart 2004 eller under 2004 och 2005. Det är vanligare att unga i den äldre åldersgruppen är i Uvas-gruppen kort tid än bland unga i den yngre åldersgruppen. Knappt en av fyra unga som är Uvas när de är 16–19 år är det kort tid. Motsvarande siffra för 20–24-åringarna är strax under en av tre.

Den största gruppen (knappt 40 procent) är de som befann sig i livssituationen under medellång tid. I antal motsvarar det 26 874 personer unga som varken arbetade eller studerade under 2004. Inom denna grupp varierar det hur många år en person är i Uvas. I genomsnitt är medellångtids-Uvas i Uvas-gruppen sex år om de tillhör den yngre åldersgruppen och tre år om de tillhör den äldre åldersgruppen.

Ungefär en av tio unga som varken arbetade eller studerade under 2004 har återkommande varit i Uvas-gruppen, men har haft en eller flera kortare perioder då de varit i någon form av sysselsättning.⁸ 5 268 personer tillhör denna grupp. Det är vanligare att vara återkommande Uvas i den yngre åldersgruppen än i den äldre åldersgruppen. Detta kan delvis bero på att vi följer de yngre personerna under längre tid.

Strax över en av fyra unga som varken arbetade eller studerade under 2004 är långtids-Uvas. I antal är det 20 012 personer som är långtids-Uvas. Det är lika vanligt i de två åldersgrupperna att vara långtids-Uvas.

Figur 3.1 Andel unga i olika undergrupper av Uvas. Efter kön och ålder. Procent

⁸De data som används är på årsbasis och utgår från en individs sysselsättning under november månad. Det är möjligt att individer träder in i och ut ur arbete och studier under året. Skulle data för individens sysselsättning varje månad analyserats hade troligtvis fler personer varit kategoriserade som återkommande Uvas istället för medellångtids-Uvas.

Överlag finns det små skillnader mellan könen när det gäller vilken grupp av Uvas personer tillhör. Det är vanligare att personer med utländsk bakgrund i den äldre åldersgruppen är medellång tid i Uvas-gruppen, medan personer med svensk bakgrund i denna åldersgrupp i större utsträckning är korttids-Uvas. I den yngre åldersgruppen är det vanligare att personer med svensk bakgrund är långtids-Uvas än bland personer med utländsk bakgrund.

För att tydligare urskilja vilka bakgrundsfaktorer som påverkar vilken av de fyra kategorierna en person tillhör presenterar vi i nästa kapitel resultat från en regressionsanalys, där flera bakgrundsfaktorer kan analyseras samtidigt. På så sätt synliggörs vilka skillnader det finns mellan de individer som återfinns i Uvas-gruppen under olika lång tid.

Vilka faktorer påverkar om man hamnar i den ena eller andra gruppen?

Det har redan framkommit att det skiljer sig åt mellan olika grupper av unga, exempelvis utifrån ålder och svensk eller utländsk bakgrund, vilken av undergrupperna av Uvas de tillhör. För att tydligare identifiera vilka faktorer som påverkar vilken undergrupp olika personer är i tar vi utgångspunkt i tidigare studier och forskning.⁹ I första hand är det rapporter som berör vilka faktorer på individnivå som påverkar risken att vara långvarigt i Uvas. I litteraturen som tittar på hur olika faktorer påverkar risken att vara Uvas särskiljs dock inte alltid mellan de som är Uvas under kort eller lång tid. För att identifiera vilka faktorer som påverkar om en person hamnar i respektive underkategori som definierats ovan inkluderas både faktorer som visat sig påverka risken att vara i Uvas-gruppen och faktorer som påverkar risken att vara lång tid i Uvas.

Betydelsen av bakgrundsfaktorer varierar med personens kön och bakgrund

Överlag finns det relativt små skillnader mellan andelen kvinnor och män som är i Uvas-gruppen. Efter år 2000 utgör dock män en något större andel av Uvas-gruppen, något som skulle kunna förklaras av att kvinnor i högre grad studerar på eftergymnasial nivå (Forte 2020). Samtidigt är andelen Uvas högre bland utrikes födda kvinnor i åldern 25–29 år i jämförelse med andra grupper (MUCF 2017a).

Unga personer med utländsk bakgrund har generellt sett svårare att etablera sig på arbetsmarknaden än unga personer med svensk bakgrund (Engdahl & Forslund 2016). Ett flertal studier har visat att unga med utländsk bakgrund är överrepresenterade i Uvas-gruppen. Detta kan sammankopplas med en rad faktorer som försvårar etablering för utrikes födda, såsom exempelvis utbildningsbakgrund, arbetslivserfarenhet, språkkunskaper och fysisk och psykisk hälsa (MUCF 2019a). Det framkommer också i tidigare studier att unga med utländsk bakgrund är i Uvas-gruppen under längre tid än unga med svensk bakgrund (Temagruppen Unga i arbetslivet 2014, Forte 2020).

Betydelsen av bakgrundsfaktorer varierar med personens kön, bakgrund och ibland med båda dessa faktorer samtidigt. För att kunna studera de olika

⁹ Vi gör inte anspråk på att täcka denna litteratur i sin helhet. För en översikt av vetenskapliga studier där riskfaktorer för att vara Uvas identifieras se Forte (2020).

bakgrundsfaktorernas samverkande påverkan på hur länge en person är i Uvas-gruppen gör vi därför en analys uppdelad på fyra separata grupper: kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med svensk bakgrund, män med utländsk bakgrund och män med svensk bakgrund.

Risken att vara Uvas ökar med stigande ålder

Forte (2020) visar hur andelen som är Uvas i olika åldersgrupper i Sverige sett ut över tid. Bland 16–19-åringarna är det, oavsett konjunkturläge, knappt fem procent som är Uvas. Framförallt är det när unga lämnar gymnasiet efter 19-årsåldern som andelen Uvas fördubblas till runt 10 procent. Det finns i dagsläget inte mycket kunskap om hur risken att vara lång tid i Uvas skiljer sig åt beroende på ålder. De deskriptiva resultat som presenterats i avsnitt två i denna rapport indikerar dock att det är fler av dem som är i den yngre åldersgruppen som är lång tid i Uvas.

Funktionsnedsättning och sjukdom ett hinder för arbete och studier

Personer som har sämre förutsättningar för att kunna arbeta är i högre utsträckning Uvas. En grupp som ofta möter hinder för att arbeta är unga som har en eller flera funktionsnedsättningar. En funktionsnedsättning innebär enligt Socialstyrelsens definition en begränsning av en persons fysiska, psykiska eller intellektuella funktionsförmåga.

MUCF (2017) finner att unga med funktionsnedsättning löper högre risk att vara utanför både arbete och studier. I linje med detta finner Myndigheten för delaktighet (2016) att personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har sämre arbetsmarknads- och utbildningsutfall i jämförelse med den övriga befolkningen. I en studie av Forte (2020) finner författarna att bland Uvas i åldern 20–25 år har nästan var tredje en funktionsnedsättning (definierat som nedsatt arbetsförmåga). Det är betydligt högre än bland alla unga i samma åldersgrupp där andelen är fem procent (Forte 2020). I studien framkommer också att unga med en funktionsnedsättning är kvar betydligt längre tid i Uvas-gruppen.

En ytterligare grupp som löper högre risk att vara i Uvas är personer med psykisk ohälsa. Temagruppen Unga i arbetslivet (2017) finner att bland unga i ålder 20–29 år är det tre gånger fler i Uvas-gruppen som har mottagit psykiatrisk vård än bland unga i den åldern i befolkningen totalt. I rapporten lyfts också att det är viktigt att beakta att psykisk ohälsa både kan vara en riskfaktor för att hamna i Uvas-gruppen, likväl som en konsekvens av att vara utanför arbete och studier. Utifrån Temagruppens resultat är det inte möjligt att uttala sig om orsakssambanden mellan psykisk ohälsa och risk att vara Uvas, utan enbart peka på att dessa två samvarierar.

I en rapport finner Plenty med flera (2018) att personer i Uvas-gruppen i högre grad uppger att de har problem med psykisk ohälsa – mätt som att känna sig deprimerad, ha lågt självförtroende eller uppleva somatiska besvär – än andra unga. De visar också att det finns skillnader inom gruppen av Uvas. Särskilt Uvas med hög sårbarhet – de med svag anknytning till arbetsmarknaden – har sämre psykiskt välbefinnande. Vidare är skillnaderna som de finner mellan de som är i Uvas-gruppen och övriga unga större för kvinnor än för män.

I denna rapport används två mått för att fånga funktionsnedsättningar, sjukdomar och psykisk ohälsa. Först har vi ett mått som fångar nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller funktionsnedsättning. Vi mäter detta genom att titta på de som fått aktivitetsersättning under året. Vi särskiljer inte mellan de individer som fått det hela året och enbart några månader. Vi väljer att benämna detta som ersättning för sjukdom eller funktionsnedsättning. Det är viktigt att påpeka att detta mått fångar en delgrupp av de som har sjukdomar och/eller funktionsnedsättningar och att det finns personer som inte har ersättning och därmed faller utanför.

Det andra måttet vi använder fångar psykisk ohälsa i form av psykiatriska tillstånd. Utifrån statistik från Socialstyrelsen kan vi identifiera personer som har en fastställd diagnos för psykisk sjukdom, syndrom eller beteendestörningar.¹⁰ I data finns det också uppgifter om en person fått utskrivet läkemedel för psykisk sjukdom, psykiskt syndrom eller beteendestörningar. Det innebär att vi inte fångar psykiska besvär – som exempelvis nedstämdhet, sömnsvårigheter eller oro – där kraven för en psykiatrisk diagnos inte är uppfyllda. Det finns därför med all sannolikhet fler personer i Uvas-gruppen som har psykisk ohälsa, men som inte inkluderas i den grupp som benämns ha psykisk ohälsa i denna rapport.

Vi har valt att inkludera två olika mått kopplade till funktionsnedsättningar, sjukdomar och psykisk ohälsa därför att det framkommer i vår data att dessa två innefattar olika personer. En person som har sjukdom eller funktionsnedsättning som hindrar arbete är inte alltid inkluderad i den grupp som har psykisk ohälsa. 70 procent av de som har aktivitetsersättning har psykiatriska diagnoser, men här ingår också de som har sjukdomar i nervsystemet, som cerebral pares, och medfödda missbildningar (Försäkringskassan 2017).

Att ha barn påverkar om kvinnor är i Uvas-gruppen

Under ett år blir ungefär 1500 personer under 20 år föräldrar och de har svårt att klara skolan och försörja familjen (MUCF 2017a). Det verkar dock som att bli förälder påverkar unga kvinnor och män på olika sätt. Flera studier har visat att det är vanligare bland kvinnor med barn än bland män med barn att vara i Uvas-gruppen. I en studie av Temagruppen Unga i arbetslivet (2014) finner författarna att knappt var tredje kvinna i åldern 16–25 år i Uvas-gruppen har barn och motsvarande andel bland kvinnor som är sysselsatta är ungefär fem procent. Rapporten visar att motsvarande andelar för män är ungefär två procent i båda grupperna. Författarna visar dock att föräldraskap minskar risken att vara Uvas under längre tid (fem år) för kvinnor, men har ingen effekt på män. Således kan det vara så att föräldraskap ökar risken att unga kvinnor hamnar i Uvas-gruppen, men att det inom Uvas-gruppen är fler kvinnor med barn som kommer i sysselsättning.¹¹

¹⁰ Detta är diagnoser F00-F99 i Internationell statistisk klassifikation av sjukdomar och relaterade hälsoproblem. Här ingår skadligt bruk av alkohol eller droger. För utförligare beskrivning se <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/klassificering-och-koder/icd-10/>

¹¹ Vi inkluderar i analysen en variabel för om en person har barn. Svenska registerdata kan inte med säkerhet mäta förekomst av barn för unga personer, då information om antal barn gäller för hushållet som personen är folkbokförd i. Vi kombinerar flera olika uppgifter i registren, men riskerar ändå att missa unga som fortfarande bor hemma hos en förälder/föräldrar, har egna barn och inte får föräldrapenning.

Bor i ett område med socioekonomiska utmaningar

Det finns en omfattande forskningslitteratur som undersökt hur en persons möjligheter på arbetsmarknaden, hälsa och utbildningsresultat påverkas av att bo i områden med socioekonomiska utmaningar (områden med hög arbetslöshet och låg sysselsättningsgrad, där många har försörjningsstöd och där ungas skolresultat är bristande).¹² I denna litteratur är det svårt att avgöra vad som är orsak och verkan. Å ena sidan kan det vara så att en person blir arbetslös och då måste bo där det finns hyresrätter till låg kostnad, vilket i hög utsträckning finns i bostadsområden med socioekonomiska utmaningar. Å andra sidan kan det vara så att en person växer upp i ett område där många är arbetslösa och de kontakter som är viktiga för att finna arbete är svåra att etablera. I detta fall är det områdets sämre förutsättningar för att finna arbete som ökar risken att bli arbetslös. Oavsett orsakssamband är det tydligt att andelen Uvas skiljer sig åt för olika delar av Sverige. Unga som bor i områden med socioekonomiska utmaningar är överrepresenterade i Uvas-gruppen (Delmos 2019; MUCF 2017a, Temagruppen Unga i arbetslivet 2014).

I denna rapport klassificeras ett bostadsområde som ett område med socioekonomiska utmaningar om det ingår bland de områden som år 2004 hade ett lokalt utvecklingsavtal med staten, kallat Lokalt utvecklingsområde (LUA-område). Det finns 38 sådana områden i Sverige och majoriteten av dem är bland de mest socialt utsatta vad gäller ungas levnadsvillkor (Ungdomsstyrelsen 2008). Dessa områden kan finnas i kommuner där det är fler eller färre som är Uvas än för riket som helhet. För att undvika att området snarare fångar vilken kommun en person bor i jämför vi områden inom kommuner. Det innebär att resultaten ska tolkas som att vi tittar på hur sannolikheten att tillhöra en viss Uvas-grupp påverkas av att en ung person bor i ett område med socioekonomiska utmaningar i kommunen jämfört med att bo i ett område som inte har socioekonomiska utmaningar i samma kommun.

Är i okänd aktivitet

Ungefär var tredje person i Uvas-gruppen går inte att spåra till något register för aktiviteter och/eller ersättningar – exempelvis kommunal eller statlig åtgärd, omvårdnad av barn eller sjuk- och aktivitetsersättning – och dessa är då i okänd aktivitet (Temagruppen Unga i arbetslivet 2017). Tidigare studier har visat att denna grupp är relativt resursstark i jämförelse med andra personer i Uvas-gruppen, men att det också inom gruppen finns de som är marginaliserade och inte har några kontakter med myndigheter (Ibid). Det är möjligt att detta kan indikera att de är frivilligt eller temporärt i Uvas-gruppen, men det finns inga studier som närmare undersökt om denna grupp förblir långvarigt i Uvas-gruppen.

Betydande faktorer som inte inkluderas

I vår analys inkluderas inte fullständig gymnasieexamen eller personens utbildningsnivå. Avsaknad av gymnasieexamen är en viktig förklaring till att personer har svårare att etablera sig i arbetslivet och hamnar i Uvas-gruppen (MUCF 2017a). Det är dock svårt att inkludera fullständig gymnasieexamen i en studie av risken att vara Uvas under lång tid. Dels varierar utbildningsnivå med ålder, dels är det möjligt att personer kompletterar gymnasieutbildningen under den perioden som vi följer dem och detta är svårt att beakta.

¹² För en nyligen gjord översikt av forskningsområdet se Ramboll (2020) som tagit fram en översikt på uppdrag av Delegationen mot segregation (Delmos).

Tidigare forskning pekar på att en rad faktorer i en ung persons uppväxtvillkor och familjesituation påverkar om de senare tillhör Uvas-gruppen.¹³ Unga med föräldrar som är lågutbildade och som har haft låga inkomster eller försörjningsstöd är överrepresenterade i Uvas-gruppen. Även kriminalitet och fattigdom utgör riskfaktorer (MUCF 2017a). I denna studie inkluderar vi inte dessa faktorer.

Två sätt att belysa resultaten

Statistisk analys som visar på riskfaktorer

För att undersöka vilka bakgrundsfaktorer som påverkar om en person befinner sig i en av de fyra grupperna används regressionsanalys. Det innebär att vi testar samvariation mellan de olika bakgrundsfaktorerna och att vara i en viss Uvas-grupp. Det är viktigt att påpeka att jämförelsegruppen är de personer som är i någon av de andra undergrupperna av Uvas. Detta innebär att riskfaktorer för att hamna i Uvas-gruppen inte kommer att vara riskfaktorer för att vara i alla undergrupper. Exempelvis ökar psykisk ohälsa risken att hamna i Uvas, men detta borde vara sammankopplat främst med att vara långtids-Uvas och inte i lika hög grad påverka om personer är i de andra undergrupperna av Uvas.

¹³ Se till exempel MUCF (2019) för en översikt.

Regressionerna görs för fyra separata grupper: kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med svensk bakgrund, män med utländsk bakgrund och män med svensk bakgrund. En närmare beskrivning av regressionsanalysen och dess resultat finns i metodbilagan.

Personporträtt av unga som varken arbetar eller studerar

Ytterligare ett sätt att illustrera vilka faktorer som skiljer de personer som tillhör de fyra olika grupperna av Uvas är genom personporträtt. Denna metod innebär att de statistiska resultaten för vad som ökar eller minskar sannolikheten att hamna i de fyra grupperna sammanfattas i fem personporträtt av unga. För en mer utförlig beskrivning av metoden se metodbilagan.

Det är viktigt att ha i åtanke att de fem fiktiva Uvas är just *fiktiva*. De existerar inte i verkligheten. Deras berättelser har utvecklats av MUCF som beskrivande typexempel för hur riskfaktorer tillsammans och var för sig påverkar hur länge de unga stannar i sin livssituation. Med den kunskapen blir det lättare att också skilja de unga som behöver mer långsiktigt stöd för att komma ut i sysselsättning eller studier, och de unga som befinner sig närmare någon form av sysselsättning och som kan vara i behov av andra typer av insatser.

Daniel reser runt i världen och jobbar under ett år efter studenten

Daniel är 19 år gammal och har nyss tagit studenten med fullständiga gymnasiebetyg.

Han har växt upp under stabila förhållanden tillsammans med sina föräldrar i ett villaområde som bland invånarna är känt som ett av kommunens bättre.

Redan under gymnasietiden började Daniel och hans kompisar att spara pengar och jobba extra för att tillsammans kunna tågluffa i Asien året efter att de tagit studenten. Daniel tycker att det är ganska skönt att få ta ett sabbatsår innan han påbörjar sina högskolestudier.

I juni när Daniel tagit studenten, fortsätter han att arbeta som timanställd på den restaurang där han jobbat under stora delar av sin gymnasietid. Eftersom han fortfarande kan bo hemma och inte betalar någon hyra sparar han mycket av lönen till resan. I januari är det dags! På Daniels 20-årsdag lyfter planet mot Indien. Returbiljetten hem till Sverige är bokad till december månad.

Eftersom Daniel är bortrest under ett år, medför det att han i svenska register kategoriseras som att han inte arbetar eller studerar. Därför tillhör han Uvas-gruppen när han är 20 år gammal. Daniel är dock bara bortrest under detta år. Året efter att han har kommit hem till Sverige igen har han sökt in till högskolan, där han sedan också påbörjar sina studier. Eftersom han befinner sig i Uvas-gruppen under enbart ett år, och inte återkommer till Uvas-gruppen fler gånger innan han har fyllt 29 år, tillhör han undergruppen *korttids-Uvas*.

Vilka unga är korttids-Uvas?

Som beskrivits ovan är många unga personer tillfälligt i Uvas-gruppen. Korttids-Uvas är de som varit Uvas någon gång och där tiden i Uvas utgör mindre än 25 procent av uppföljningsperioden. Resultaten för hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara korttids-Uvas sammanfattas i personporträttet om Daniel och i tabell 3.2.

I tabell 3.2 visas om olika bakgrundsfaktorer ökar eller minskar sannolikheten att vara korttids-Uvas. Ett plus (+) betyder att bakgrundsfaktorn ökar sannolikheten att vara korttids-Uvas istället för att vara i någon av de andra tre Uvas-grupperna. Ett minus (-) innebär att bakgrundsfaktorn minskar denna sannolikhet. Resultaten visar att

- för personer med svensk bakgrund är en person som är äldre när den hamnar i Uvas-gruppen mer benägen att vara i Uvas-gruppen kort tid. Det motsatta sambandet finns för personer med utländsk bakgrund
- de som har aktivitetsersättning för en funktionsnedsättning eller sjukdom är i mindre utsträckning korttids-Uvas
- personer som har psykisk ohälsa tillhör i lägre utsträckning de som är kort tid i Uvas
- män med utländsk bakgrund som har barn har en högre sannolikhet att vara korttids-Uvas. Medan att vara mamma minskar benägenheten att vara kort tid i Uvas för kvinnor
- de som bor i ett område som har socioekonomiska utmaningar är mindre benägna att vara kort tid i Uvas-gruppen
- personer i okänd aktivitet är i mindre utsträckning korttids-Uvas.

Vi har också beräknat sannolikheten att vara korttids-Uvas för de olika grupperna (kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med svensk bakgrund, män med utländsk bakgrund, män med svensk bakgrund). Sannolikheten att vara korttids-Uvas är högst för män med svensk bakgrund, 31 procent. Den är något lägre för kvinnor med svensk bakgrund, 29 procent. För personer med utländsk bakgrund är den lägst, ungefär 23 procent.

Tabell 3.2 Bakgrundsfaktorer som påverkar om en ung person är korttids-Uvas

Bakgrundsfaktor	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Ålder	-	+	-	+
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	-	-	-	-
Har psykisk ohälsa	-	-	-	-
Har barn	-	-	+	
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	-	-	-	-
Är i okänd aktivitet	-	-	-	-
Sannolikhet att vara korttids-Uvas	23	29	23	31

Not: En tom ruta i tabellen innebär att bakgrundsfaktorn inte är statistiskt signifikant på 95-procentsnivå.

Medellångtids-Uvas

Yasmin kom som barn till Sverige och har efter en tids föräldraledighet börjat studera på deltid

Yasmin är 28 år gammal och kom till Sverige när hon var 9 år tillsammans med sin familj. Direkt efter att Yasmin tog studenten flyttade hon ihop med sin partner, som försörjde dem båda. Ett år efter studenten blev Yasmin mamma. Hon har sedan fått två barn till och har därför under sammanlagt sju år varit föräldraledig på garantinivån på heltid. Yasmin har inte aktivt sökt jobb eller studerat under tiden hon varit föräldraledig med sina barn.

För ett år sedan valde Yasmin att börja studera på halvtid på Komvux och fortsatt vara föräldraledig på halvtid. Av den anledningen har hon efter många år i Uvas-gruppen kunnat lämna den livssituationen. Efter studierna på Komvux vill Yasmin söka jobb eller påbörja en yrkesutbildning. Eftersom Yasmin lyckats ta sig vidare till studier ingår hon inte längre i Uvas-gruppen, men har tidigare gjort det under flera år. Yasmin har alltså under en längre sammanhållen tid varit i Uvas-gruppen, men har lyckats ta sig ut ur den utan att återkomma innan hon har fyllt 29 år. Därför kategoriseras hon som *medellångtids-Uvas*.

Vilka unga är medellångtids-Uvas?

De personer som är en medellångtids-Uvas är i Uvas-gruppen en sammanhängande period. Tiden i Uvas utgör mellan 25 och 74 procent av uppföljningsperioden. Resultaten för hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara medellångtids i Uvas-gruppen beskrivs i personporträttet om Yasmin och i tabell 3.3.

Resultaten för hur de olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara medellångtids-Uvas visar att

- för personer med utländsk bakgrund är en person som är äldre när den hamnar i Uvas-gruppen mer benägen att vara i Uvas-gruppen medellång tid. Det motsatta sambandet finns för personer med svensk bakgrund
- personer som har aktivitetsersättning för en funktionsnedsättning eller sjukdom är i lägre utsträckning i undergruppen medellångtids-Uvas
- personer med psykisk ohälsa har lägre sannolikhet att vara medellång tid i Uvas, undantaget män med svensk bakgrund
- de som har barn är mer benägna att vara medellång tid i Uvas-gruppen, undantaget män med utländsk bakgrund
- män med utländsk bakgrund som bor i ett område som har socioekonomiska utmaningar har högre sannolikhet att vara medellångtids-Uvas
- personer i okänd aktivitet är i högre utsträckning medellång tid i Uvas, undantaget män med svensk bakgrund.

Sannolikheten att vara medellång tid i Uvas-gruppen är högst för kvinnor med utländsk bakgrund, 44 procent. För män med utländsk bakgrund är den något lägre, 42 procent. För kvinnor med svensk bakgrund är den 36 procent och lägst är den bland män med svensk bakgrund, 32 procent.

Tabell 3.3 Bakgrundsfaktorer som påverkar om en ung person är medellångtids-Uvas

Bakgrundsfaktor	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Alder	+	-	+	-
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	-	-	-	-
Har psykisk ohälsa	-	-	-	
Har barn	+	+		+
Bor i område med socioekonomiska utmaningar				+
Är i okänd aktivitet	+	+	+	
Sannolikhet att vara medellångtids-Uvas	44	36	42	32

Not: En tom ruta i tabellen innebär att bakgrundsfaktorn inte är statistiskt signifikant på 95-procentsnivå

Återkommande Uvas

Anna kämpar på för att försörja sig och sitt barn genom timanställningar

Anna är 23 år gammal och blev gravid under tredje året i gymnasiet. Hon har sedan tidiga tonår kämpat med sitt mående. I perioder är Anna nedstämd, sover dåligt och oroar sig mycket och hon har återkommande problem med svår migrän.

Anna är ensamstående med sitt barn och har fått en lägenhet via Socialtjänstens sociala förtur utifrån att hon har ett barn. Annas förhoppning är att genom att arbeta och försörja sig själv så småningom ta över bostadskontraktet och skapa en stabil grund för sig själv och sitt barn. Men det är i perioder tufft med försörjningen för Anna. Under de perioder som Anna mår bra jobbar hon som vårdbiträde och är timanställd inom äldreomsorgen. Hon är dock begränsad till att jobba dagtid, och när arbetsgivaren har möjlighet att erbjuda henne arbetstimmar, eftersom hon har svårt att få barnvakt på kvällar och nätter. Anna oroar sig för sin ekonomi och möjlighet att försörja sitt barn då hon inte har någon fast anställning och det påverkar också hennes mående. Allt detta skapar en instabil situation för Anna.

Eftersom Anna har en timanställning kan hon under vissa år tjäna så pass mycket att hon inte kategoriseras som Uvas. Men i de perioder när Anna mår dåligt får hon istället aktivitetsersättning från Försäkringskassan och ingår då i Uvas-gruppen. Anna är således under vissa år kategoriserad som Uvas. Exempelvis när det inte finns möjlighet till arbete som i lågkonjunkturer eller när hon får aktivitetsersättning. Men under vissa år tjänar Anna över inkomstgränsen för Uvas-måttet och återfinns därför inte i Uvas-gruppen. Eftersom Anna under flera sammanlagda år befinner sig i Uvas-gruppen, men inte under en sammanhållen tid, kategoriseras hon till undergruppen *återkommande Uvas*.

Vilka unga är återkommande i Uvas?

De som är återkommande Uvas är i Uvas-gruppen i två eller fler perioder och lämnar för arbete eller studier däremellan. Tiden i Uvas utgör mellan 25 och 74 procent av uppföljningsperioden. Resultaten för hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara återkommande i Uvas-gruppen sammanfattas i personporträttet av Anna i tabell 3.4.

Sannolikheten att vara återkommande i Uvas är runt 7 procent oavsett kön och bakgrund. Resultaten för hur bakgrundsfaktorerna påverkar sannolikheten att vara återkommande i Uvas visar att

- en person som i tidig ålder hamnar i Uvas är mer sannolik att vara återkommande i Uvas i jämförelse med en person som är äldre när de hamnar i Uvas-gruppen
- kvinnor som har aktivitetsersättning för en funktionsnedsättning eller sjukdom är i högre utsträckning i undergruppen återkommande i Uvas. Män med svensk bakgrund som har sådan ersättning är istället mindre benägna att vara återkommande i Uvas
- män med svensk bakgrund som har psykisk ohälsa har högre sannolikhet att vara återkommande i Uvas.
- kvinnor med barn är mer benägna att vara återkommande i Uvas-gruppen
- personer med utländsk bakgrund som bor i områden med socioekonomiska utmaningar har högre sannolikhet att vara återkommande i Uvas
- personer i okänd aktivitet med svensk bakgrund är i högre utsträckning återkommande i Uvas
- de faktorer som har störst påverkan på att vara återkommande i Uvas när vi jämför samtliga faktorer för alla grupper är att ha barn och att ha aktivitetsersättning bland kvinnor.

Tabell 3.4 Bakgrundsfaktorer som påverkar om en ung person är återkommande i Uvas

Bakgrundsfaktor	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Alder	-	-	-	-
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	+	+		-
Har psykisk ohälsa				+
Har barn	+	+		
Bor i område med socioekonomiska utmaningar			+	+
Är i okänd aktivitet		+		+
Sannolikhet att vara återkommande Uvas	8	7	7	7

Not: En tom ruta i tabellen innebär att bakgrundsfaktorn inte är statistiskt signifikant på 95-procentsnivå

Johanna har en komplex samsjuklighet, lever socialt isolerad och har alltid tillhört Uvas-gruppen

Johanna är 29 år och har ända sedan hon var 16 år gammal befunnit sig i Uvas-gruppen. Hon hoppade tidigt av sina gymnasiestudier då hon inte klarade av en normal skolgång.

Johanna försörjer sig genom den aktivitetsersättning hon får av Försäkringskassan. Hon har under åren varit i frekvent kontakt med psykiatri för sina återkommande depressioner. Förra året fick hon diagnosen bipolär sjukdom och social fobi. Allt detta har sammantaget gjort det svårt för Johanna att få till sociala relationer och hitta en lämplig sysselsättning. Det stannar ofta i att Johanna isolerar sig i sin lägenhet och spelar spel på datorn.

Johanna har flera gånger träffat personer som jobbar på Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, inom hälso- och sjukvården och på olika kommunala förvaltningar. Dessa kontakter och de olika insatser och program som hon varit med i har inte lett till varaktigt arbete eller att hon avslutat sina gymnasiestudier. Johanna tycker att det är jobbigt att gång på gång behöva berätta om sin situation för nya personer och att samtalen sällan leder någonstans.

Sammantaget har Johanna befunnit sig i Uvas-gruppen under hela uppföljningsperioden och det gör att hon kategoriseras som en *långtids-Uvas*.

Vilka unga är långtids-Uvas?

Personer som är långtids-Uvas är Uvas i en eller flera perioder. Tiden i Uvas utgör 75 procent eller mer av uppföljningsperioden. Resultaten för hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att vara en långtids-Uvas beskrivs genom personporträtten om Johanna och Josef och i tabell 3.5.

Sannolikheten att vara långtids-Uvas är högst för män och uppgår till strax över 28 procent. För kvinnor med svensk bakgrund är den något lägre, knappt 27 procent. Sannolikheten att vara långtids-Uvas är lägst för kvinnor med utländsk bakgrund, 25 procent. Resultaten för hur de olika bakgrundsfaktorerna påverkar sannolikheten att vara långtids-Uvas visar att

- ju äldre en person är när den blir Uvas desto mer sannolik är personen att vara långtids-Uvas
- personer som har aktivitetsersättning för en funktionsnedsättning eller sjukdom är i högre utsträckning långtids-Uvas
- personer med psykisk ohälsa har högre sannolikhet att vara långtids-Uvas
- de som har barn har en lägre sannolikhet att vara långtids-Uvas
- de som bor i ett område som har socioekonomiska utmaningar är mer benägna att vara långtids-Uvas, undantaget män med svensk bakgrund
- personer i okänd aktivitet är i högre utsträckning långtids-Uvas, men män med svensk bakgrund som är i okänd aktivitet är i mindre utsträckning långtids-Uvas
- de bakgrundsfaktorer som har störst påverkan på om en person är långtids-Uvas är att ha en funktionsnedsättning eller sjukdom som medför nedsatt arbetsförmåga och att ha psykisk ohälsa. Detta gäller för alla grupper.

Tabell 3.5 Bakgrundsfaktorer som påverkar om en ung person är långtids-Uvas

Bakgrundsfaktor	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Ålder	+	+	+	+
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	+	+	+	+
Har psykisk ohälsa	+	+	+	+
Har barn	-	-	-	-
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	+	+	+	
Är i okänd aktivitet	+	+	+	-
Sannolikhet att vara långtids-Uvas	25	27	28	29

Not: En tom ruta i tabellen innebär att bakgrundsfaktorn inte är statistiskt signifikant på 95-procentsnivå

Josef har fått en nystart på livet efter några struliga år

Josef är 28 år gammal och har precis flyttat ifrån kommunen där han växte upp för att få en nystart i livet. Det bostadsområde som han tidigare bodde i hade svåra socioekonomiska utmaningar, med hög arbetslöshet och många unga som inte fullföljde gymnasiet. Josef är nu en del av Arbetsförmedlingens jobb- och utvecklingsgaranti och drömmer om att utbilda sig till fritidsledare på en folkhögskola i sin nya hemkommun. Josef har det tufft ekonomiskt och försörjer sig främst genom den aktivitetsersättning som han får av Försäkringskassan. Josef har tagit ett stort steg mot att lämna Uvas-situationen. Men vägen hit har kantats av bristande skolgång och en beroendeproblematik.

Josef har ofta fått höra av olika lärare att han är strulig och han har haft återkommande kontakter med socialtjänsten under sin uppväxt. Många av de vuxna personer som funnits i Josefs omgivning har inte arbetat och istället haft försörjningsstöd under långa perioder. Josef kom redan tidigt i livet in i fel vänskapskrets, där det förekom mycket alkohol- och drogmissbruk.

Att arbeta eller studera fanns inte på kartan för Josef, förrän för ett år sedan då han blev akut omhändertagen enligt Lagen om vård av missbrukare. Josefs anhöriga hade slagit larm till Socialtjänsten om hans destruktiva liv. Han placerades då på ett behandlingshem långt ifrån sin hemkommun för att komma bort ifrån sina vänner, som än idag befinner sig i utanförskap. Efter en tuff period av att komma till insikt med sin problematik, har Josef beslutat sig för att han vill ta tag i sitt liv och göra något bra av det istället för att fortsätta som tidigare. Han är på god väg, men har inte ännu börjat studera eller arbeta. Precis som Johanna har Josef befunnit sig i Uvas-gruppen under hela uppföljningsperioden och det gör att han kategoriseras som en *långtids-Uvas*.

Diskussion och slutsatser

Denna rapport följer 70 000 unga som var Uvas år 2004 tills de är 29 år. Rapporten belyser dels hur lång tid olika grupper av unga är i Uvas-gruppen, dels hur olika bakgrundsfaktorer påverkar sannolikheten att tillhöra fyra olika undergrupper av Uvas. Dessa fyra undergrupper är: korttids-Uvas, medellångtids-Uvas, återkommande Uvas och långtids-Uvas. Den största gruppen är de som är medellångtid i Uvas för att sedan lämna för arbete eller studier. Ungefär lika många unga tillhör den mest utsatta Uvas-gruppen (långtids-Uvas) som den minst utsatta Uvas-gruppen (korttids-Uvas). Till antalet är den minsta gruppen de som är återkommande i Uvas. Unga som är återkommande i Uvas är lika lång tid i Uvas som medellångtids-Uvas. De som är återkommande i Uvas är dock mer utsatta eftersom de inte lämnar Uvas-situationen, utan träder in och ut ur den.

I Agenda 2030 finns ett mål att andelen Uvas ska minska. I denna avslutande diskussion tas utgångspunkt i målsättningen att insatser ska utformas för att minska andelen unga som är utanför arbete och studier.

Unga med psykisk ohälsa, funktionsnedsättningar och sjukdomar löper störst risk att vara långtids-Uvas

Knappt var fjärde ung person – drygt 20 000 individer – som följs i denna rapport tillhör gruppen långtids-Uvas. Att som ung ha psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete är de största riskfaktorerna för att under sin ungdomstid aldrig lämna Uvas-gruppen. Detta gäller oavsett kön och bakgrund. Denna heterogena grupp av unga är också en grupp där det finns lite kunskap om hur olika insatser kan hjälpa dem att lämna Uvas (Forte 2020). Det finns därför ett stort behov av att tydligare identifiera hur insatser kan hjälpa unga med psykisk ohälsa eller funktionsnedsättningar och sjukdomar som försvårar arbete att dels inte hamna i Uvas, dels att lämna Uvas för studier eller arbete.

MUCF (2019a) pekar på vikten av att flera aktörer samverkar för att möta individer som är i Uvas-situationen och som har komplexa problem. Det kan röra sig om samverkan mellan olika kommunala förvaltningar, likväl som mellan kommun och andra aktörer (exempelvis statliga myndigheter, region, arbetsgivare och civilsamhälle). Vidare framkommer i MUCF (2015) att bristen på kunskap om psykisk ohälsa kan begränsa möjligheter för unga personer med psykisk ohälsa att få och behålla ett arbete. Det finns därför ett behov av att stärka kunskapen om psykisk ohälsa hos arbetsgivare och beslutsfattare.

Utgå från individens förutsättningar och behov

Det är inte tillräckligt att identifiera riskfaktorer för att vara långtids-Uvas. Hänsyn måste också tas till hur dessa varierar för olika grupper. Stöd och insatser för att bryta långvarigt utanförskap bland unga måste därför utgå från varje ungs persons specifika förutsättningar och behov.

Kvinnor med svensk bakgrund i den yngre åldersgruppen är kvar längre tid i Uvas jämfört med andra grupper. En trolig förklaring är att unga kvinnor i högre grad har psykiska sjukdomar likväl som de har en högre förekomst av självrappor-terade psykiska besvär (Socialstyrelsen, 2013). Därtill är det inom Uvas-gruppen kvinnor som främst riskerar att må psykiskt dåligt (Plenty med flera 2018). Detta belyses i denna studie i personporträtten av Anna och Johanna, som båda har olika former av psykisk ohälsa som försvårar arbete och studier.

Det är också en lägre andel av personer med utländsk bakgrund i den äldre åldersgruppen jämfört med de med svensk bakgrund som lämnar Uvas-gruppen. För personer med utländsk bakgrund är det vanligare att växa upp i områden med socioekonomiska utmaningar. Att bo i ett område med socioekonomiska utmaningar medför att unga löper högre risk att vara långtids-Uvas och aldrig lämna Uvas-gruppen för arbete eller studier. I personporträttet av Josef beskrivs hur uppväxt i ett område med socioekonomiska utmaningar gör det svårt att lämna Uvas-gruppen. En förklaring kan vara att unga som växt upp i områden med socioekonomiska utmaningar i mindre utsträckning fullföljer gymnasiet. En annan förklaring kan vara avsaknad av vuxna förebilder i omgivningen som har utbildat sig och arbetar, likväl som svårigheter att bygga upp det kontaktnät som är viktig för en ungs möjligheter att hitta ett jobb.

Unga som träder in och ut ur Uvas-gruppen riskerar att hamna i långvarigt utanförskap

Det finns könsskillnader när det gäller vilka faktorer som påverkar om personer är medellång tid eller återkommande i Uvas. Kvinnor har högre risk att tillhöra båda dessa grupper om de har barn. Det som skiljer sig mellan kvinnor som medellångtids-Uvas och återkommande Uvas är att de sistnämnda därtill i högre utsträckning har sjukdomar eller funktionsnedsättningar som försvårar arbete. Kvinnor som tillhör dessa två olika Uvas-grupper – vilket illustreras i personporträtten om Anna och Yasmin – har dels gemensamma behov, dels olika behov av insatser och stöd för att komma i arbete eller studier.

Att kvinnor som har sjukdomar eller funktionsnedsättningar som försvårar arbete löper högre risk att vara återkommande i Uvas visar på denna grupps särskilda sårbarhet. Detta är unga kvinnor som troligtvis har en svag position på arbetsmarknaden med osäkra anställningar och svårigheter att kombinera arbetet med familj och dåligt mående. Det är vanligare bland unga kvinnor att fastna i deltids- eller osäkra anställningar och att lämna arbetslivet (MUCF 2017a). Att förbättra dessa ungs kvinnors möjligheter att få fast anställning och stabila inkomster är viktigt både för de unga själva, men också för deras barn som annars

riskerar att drabbas dubbelt av föräldrarnas dåliga mående och utanförskap. Mot bakgrund av den rådande konjunkturen kan vi förvänta oss att denna grupp just nu har svårare att hitta försörjningsmöjligheter och riskerar att istället hamna permanent i Uvas-gruppen.

Men även de unga som är tillfälligt i Uvas kan få svårt att etablera sig på arbetsmarknaden

Ungefär hälften av de unga som tillhör Uvas-gruppen börjar arbeta eller studera inom två år. Unga som är korttids-Uvas har inte samma problematik och behov av insatser som de andra Uvas-grupperna. Som illustreras i personporträttet för Daniel påverkar denna tillfälliga tid i Uvas inte hans framtida möjligheter på arbetsmarknaden.

Det är dock viktigt att poängtera att bland de unga som varit Uvas är det bara var tredje som är etablerad på arbetsmarknaden vid 29 års ålder. Det finns därmed också korttids-Uvas som har en svag anknytning till arbetsmarknaden. De ingår inte längre i gruppen Uvas, men har fortsatt låga och instabila inkomster. Detta är i linje med den forskning som visat att arbetslöshet i tidig ålder leder till sämre arbetsmarknadsutfall även senare i livet (Nordström Skans 2004).

Tidiga och förebyggande insatser nödvändiga för de som är Uvas i ung ålder

Det finns grupper av unga som har svårt att hitta arbete oavsett konjunkturläge. Unga som inte fullföljt gymnasieutbildning, unga med utländsk bakgrund och unga med funktionsnedsättningar är grupper som är särskilt utsatta i detta avseende (Engdahl & Forslund 2016). Sådana skillnader finns också i denna rapport: gapet i andelen som lämnar Uvas-gruppen är störst mellan unga som har och inte har fullständig gymnasieutbildning och för unga som inte har och har psykisk ohälsa.

Samtidigt framkommer i denna rapport att unga som lämnat Uvas-gruppen påverkas av konjunkturläget. Var fjärde person som hamnat i Uvas-gruppen redan när de var 16–19 år och som lämnade för arbete eller studier återvände till Uvas-gruppen under lågkonjunkturen 2008 till 2010. Många av dem fortsatte sedan att vara utanför arbete och studier under hela sitt ungdomsliv. Dessa personer som hamnar utanför studier och arbete redan i tidig ålder är få till antalet, men också en grupp som är särskilt utsatt. Dessutom tenderar unga personer som hamnar i Uvas i tidig ålder att inte få ta del av lika många insatser som unga som är äldre och också fler till antalet (Temagruppen Unga i arbetslivet 2011).

I dagsläget när konjunkturläget på kort tid försämrats, många unga har blivit arbetslösa och ungas möjligheter att få en fullständig gymnasieutbildning försvårats är dessa slutsatser högst aktuella. Resultaten visar på vikten av att förebygga tidiga skolavhopp och behovet av tidiga insatser. Därtill visar resultaten på behovet av ytterligare insatser för unga i den yngre åldersgruppen när konjunkturen försämrats. Det finns annars en risk för att dessa unga fortsätter vara i långvarigt utanförskap.

Referenser

- Arbetsförmedlingen (2017) Perspektiv på långtidsarbetslösheten. Online: <https://arbetsformedlingen.se/download/18.3e623d4f16735f3976ead4/Perspektiv-pa-langtidsarbetslosheten,%20rapport.pdf> 2020-11-09
- Contini, D., Filandri, M., & Pacelli, L. (2019). Persistency in the NEET state: a longitudinal analysis. *Journal of Youth studies*. 22(7): 959–980
- Cruz, G. (2017). A Criticism of the use of ideal types in studies on institutional logics. *Organizacoes & Sociedade*. 23(79):646–655
- Delmos (2019). Segregationens konsekvenser för unga – Analys till regeringens ungdomspolitik. Stockholm: Delegationen mot segregation
- Eliaesson, S. (1982). *Bilden av Max Weber*. Uppsala Universitet. Stockholm: PA Nordstedt & Sönders förlag.
- Ekonomifakta (2020). Konjunkturen – Barometerindikatorn. Online: <https://www.ekonomifakta.se/fakta/ekonomi/tillvaxt/konjunkturen---barometerindikatorn> 2020-10-30
- Engdahl, M., & Forslund, A. (2016). En förlorad generation?: om ungas etablering på arbetsmarknaden. Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering
- Forte (2020). Unga som varken arbetar eller studerar – en kartläggning och kunskapsöversikt. Stockholm: Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd
- Försäkringskassan (2017). Unga i aktivitetsersättning. Korta analyser 2017:3. Stockholm: Försäkringskassan
- Gerth H.H. & Mills. C.W. (1991). *From Max Weber: Essays in sociology*. London: Routledge
- MUCF: <https://www.mucf.se/uvas-statistik> 2020-11-09
- MUCF (2020). Coronakrisens följdkonsekvenser för ungas långsiktiga möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- MUCF (2019a). Stöd till unga som varken arbetar eller studerar. Delrapport april 2019. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- MUCF (2019b). Hitta vägen! Ung idag 2019 - en studie om ungas väg genom skolan till arbetslivet. Växjö: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2018). Utbildning som stödande miljö för deltagare med högfungerande autism Rapport från ett pågående forskningsprojekt om personer med högfungerande autism och deras studiegång. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2017a). Fokus 17:1 Ungas etablering i arbets- och samhällslivet. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2017b) Fokus 17:2 Unga med funktionsnedsättning. Etablering i arbets- och samhällslivet. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

MUCF (2015). Modell för stöd till unga med psykisk ohälsa som varken arbetar eller studerar. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för delaktighet (2016). Utvärdering och analys av funktionshinderspolitiken 2011–2016: redovisning av regeringsuppdrag om ett samlat uppföljningssystem för funktionshinderspolitiken. Sundbyberg: Myndigheten för delaktighet

Nordström Skans, O. (2004). Har ungdomsarbetslöshet långsiktiga effekter? Rapport 2004:13 Uppsala: Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering

Olofsson, J. (2018). Ungas vägar och omvägar till utbildning och arbete i Olofsson, J., & Wikström, F. (red.) *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur AB

Olofsson, J., & Wikström, F. (2018). *Unga inför arbetslivet: om utanförskap, lärande och delaktighet*. Lund: Studentlitteratur AB

Plenty, S., Andersson, A. B., Hjalmarsson, S., Mood, C., Rudolphi, F., & Treuter, G. (2018). Hur går det för våra unga vuxna?: En rapport om sysselsättning och levnadsvillkor. Forskningsrapport 2018/1. Stockholm: Institutet för framtidsstudier

Ramboll (2020). Kunskapsöversikt om boendesegregation. Stockholm: Ramboll Management Consulting AB

Regeringens proposition 2013/14:191. *Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande*. Online: <https://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/e005ea3010f94b60b5e9cebf6c061e8e/med-fokus-pa-unga--en-politik-for-goda-levnadsvillkor-makt-och-inflytande-prop.-201314191> 2020-10-30

Socialstyrelsen (2013) Psykisk ohälsa bland unga. Underlagsrapport till Barns och ungas hälsa, vård och omsorg 2013. Stockholm: Socialstyrelsen

Socialstyrelsen: [https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/ klassificering-och-koder/icd-10/](https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/klassificering-och-koder/icd-10/) 2020-11-09

SOU 2017:9 *Det handlar om oss – unga som varken arbetar eller studerar*

Online: <https://www.regeringen.se/4929b6/contentassets/8c80288aa8224d4c-869f129b957d1848/det-handlar-om-oss--unga-som-varken-arbetar-eller-studerar-sou-20179.pdf> 2020-10-30

SOU 2013:74 *Unga som varken arbetar eller studerar – statistik, stöd och samverkan*

Online: <https://www.regeringen.se/49b70e/contentassets/e38b971504de45c5b-04ba09c51789a8b/unga-som-varken-arbetar-eller-studerar--statistik-stod-och-samverkan-sou-201374> 2020-10-30

Temagruppen Unga i arbetslivet (2017). Aktivitet: okänd? Unga som varken arbetar eller studerar, Stockholm: Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Temagruppen Unga i arbetslivet (2014). Bakom siffrorna – unga som varken arbetade eller studerade 2000–2010. Stockholm: Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor

Temagruppen Unga i arbetslivet (2011). 2011 års uppföljning av unga som varken arbetar eller studerar – I spåren av den ekonomiska krisen. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

Ungdomsstyrelsen (2008). Fokus 08. En analys av ungas utanförskap. Stockholm: Ungdomsstyrelsen

UKÄ (2016). Beskrivning av etableringsmättet. Andelen examinerade som har etablerat sig på arbetsmarknaden. Stockholm: Universitetskanslersämbetet

Weber, Max (1977): *Vetenskap och politik*. Översatt av Aino och Sten Andersson. Göteborg: Korpen

Metodbilaga

Statistisk metod

I kapitel två har andelen unga som är kvar i Uvas-gruppen beräknats för olika undergrupper. Skillnader mellan grupper som beskrivs i löptext är statistiskt signifikant skilda på 95-procentsnivå.

I kapitel tre har vi skattat separata linjära regressionsmodeller för kvinnor med utländsk bakgrund, kvinnor med svensk bakgrund, män med utländsk bakgrund och män med svensk bakgrund. Därmed låter vi inverkan av samtliga inkluderade bakgrundsfaktorer (oberoende variabler) variera för de olika grupperna. Dessa modeller skattas för fyra olika utfallsvariabler och mäter sannolikheten att vara i en av de respektive fyra undergrupperna av Uvas. Det som mäts är då hur respektive bakgrundsfaktor påverkar sannolikheten att tillhöra en undergrupp av Uvas i jämförelse med att tillhöra någon av de andra tre undergrupperna av Uvas.

Vi har valt att använda en linjär sannolikhetsmodell då andra icke-linjära modeller inte möjliggör att ta hänsyn till den kommun som personen bor i. Orsaken är att det i sådana modeller uppkommer ett problem då alla inkluderade variabler fullt ut kan prediktera sannolikheten för utfallsvariabeln och detta medför att observationer per automatik utesluts. Att inkludera kommun är viktigt när inverkan av att bo i ett område med socioekonomiska utmaningar studeras. Om kommunvariabeln utesluts riskerar vi fånga att områden med socioekonomiska utmaningar i mindre eller större utsträckning finns i kommuner där det är vanligare att vara Uvas. Som ett komplement har vi skattat en logitmodell och beräknat oddskvoter och uteslutit kommunvariabeln (se tabell 5.3). Överlag är resultaten överensstämmande mellan denna modell och en linjär regressionsmodell.

I tabellerna i kapitel 3 redovisas riktningen för den samvariation som skattats i modellerna. Detta görs för de punktskattningar som är statistiskt signifikanta på 95-procentsnivå. I tabell 5.2 redovisas de fullständiga regressionsresultaten.

De personer som kan följas i registren minskar över tid

Bland de som lämnar Uvas-gruppen återfinns också individer som försvinner ur SCB:s register på grund av dödsfall eller för att de flyttar utomlands. Den senare orsaken är betydligt vanligare för den åldersgrupp som studeras i rapporten. Personer som försvinner ur SCB:s register har inte exkluderats eller studerats separat. Det är viktigt att beakta att det är vanligare att personer med utländsk bakgrund försvinner ur registren. Det innebär att vi riskerar att underskatta längden på den tid som denna grupp befinner sig i Uvas-gruppen. Det vill säga att om de funnits kvar i Sverige är det möjligt att de fortsatt varit i Uvas. Om en flytt utomlands innebär att personen faktiskt kommer i sysselsättning i ett annat land kan det dock vara rimligt att inkludera de som flyttar i kategorin som lämnar Uvas.

För 16–19-åringar är det 15 560 Uvas år 2004 och 2014 kan vi fortfarande följa 13 990 av dem. Totalt är det 451 899 individer i den yngre åldersgruppen och 436 569 kvarstår år 2014. Det betyder att cirka 3 procent av personerna försvinner från vår data, troligtvis på grund av dödsfall eller att de flyttar utomlands. Andelen som försvinner ur data är högre för de som är Uvas, 10 procent. Bland 20–24-åringarna är det 522 312 individer år 2004 och 2009 kvarstår 504 565 personer. 58 264 personer är Uvas år 2004 och vi kan följa 53 642 till år 2009. Det innebär att bortfallet är 3 procent för åldersgruppen totalt och något högre, 8 procent, i Uvas-gruppen.

Personer försvinner också ur vår data när de är 29 år. Det innebär att de två åldersgrupper av unga som vi följer består av färre och färre personer över tid. Detta påverkar resultaten i figurerna som presenteras i kapitel 2. Utvecklingen över tid tenderar dock att vara likartad trots att personerna som inkluderas blir yngre.

I vårt datamaterial finns individer som är gränspendlare, det vill säga att är folkbokförda i Sverige men arbetar i ett annat land. Vi kan inte identifiera eller ta hänsyn till dem i vår analys. Uppskattningsvis handlar det om 10 000–12 000 unga som i statistiken kategoriseras som att de varken arbetar eller studerar. Det är dock troligt att detta främst ger missvisande resultat vid analyser på regional nivå. Det bör inte ha stor inverkan på resultat på riksnivå.

Tabell 5. 1 Definition av variabler i regressionerna

<i>Beroende variabel</i>	<i>Beskrivning</i>
Korttids-Uvas	1 om personen kategoriserats som korttids-Uvas, 0 annars
Medellångtids-Uvas	1 om personen kategoriserats som medellångtids-Uvas, 0 annars
Återkommande Uvas	1 om personen kategoriserats som återkommande Uvas, 0 annars
Långtids-Uvas	1 om personen kategoriserats som långtids-Uvas, 0 annars
<i>Oberoende variabler</i>	
Alder	Personens ålder i år
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	1 om personen haft aktivitetsersättning, 0 annars
Har psykisk ohälsa	1 om personen har psykisk ohälsa (definition beskrivs i kapitel 1 och 3), 0 annars
Har barn	1 om personen har barn eller ersättning för vård av barn, 0 annars
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	1 om personen bor i ett LUA-område, 0 annars
Är i okänd aktivitet	1 om personen är i okänd aktivitet
Kommun	Indikatorvariabler för respektive kommun

Not: Alla oberoende variabler mäts år 2004.

Tabell 5.2 Resultat från regressioner av hur bakgrundsfaktorer samvarierar med sannolikheten att vara i de fyra Uvas-grupperna

	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Korttids-Uvas				
Ålder	-0,0099* (0,0018)	0,0115* (0,0014)	-0,0178* (0,0017)	0,0079* (0,0014)
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	-0,2894* (0,0143)	-0,3765* (0,0075)	-0,2631* (0,0140)	-0,3590* (0,0078)
Har psykisk ohälsa	-0,0737* (0,0180)	-0,1340* (0,0094)	-0,1505* (0,0161)	-0,1825* (0,0094)
Har barn	-0,1120* (0,0087)	-0,0672* (0,0071)	0,0926* (0,0168)	-0,0235 (0,0189)
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	-0,0521* (0,0102)	-0,0722* (0,0151)	-0,0339* (0,0104)	-0,0900* (0,0159)
Är i okänd aktivitet	-0,1641* (0,0093)	-0,1050* (0,0073)	-0,1257* (0,0085)	-0,0523* (0,0068)
Medellångtids-Uvas				
Ålder	0,0053* (0,0021)	-0,0034* (0,0016)	0,0090* (0,0020)	-0,0066* (0,0014)
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	-0,2064* (0,0173)	-0,1141* (0,0085)	-0,2249* (0,0166)	-0,1739* (0,0083)
Har psykisk ohälsa	-0,0889* (0,0218)	-0,0276* (0,0106)	-0,0485* (0,0190)	-0,0048 (0,0100)
Har barn	0,0703* (0,0105)	0,1077* (0,0080)	-0,0110 (0,0199)	0,0450* (0,0201)
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	0,0172 (0,0124)	0,0059 (0,0170)	-0,0130 (0,0123)	0,0348* (0,0169)
Är i okänd aktivitet	0,0359* (0,0112)	0,0343* (0,0082)	0,0322* (0,0101)	-0,0080 (0,0073)

	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Återkommande Uvas				
Ålder	-0,0088* (0,0011)	-0,0110* (0,0008)	-0,0054* (0,0010)	-0,0109* (0,0008)
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	0,0321* (0,0093)	0,0347* (0,0046)	-0,0014 (0,0085)	-0,0137* (0,0047)
Har psykisk ohälsa	0,0077 (0,0117)	0,0105 (0,0058)	0,0108 (0,0097)	0,0199* (0,0056)
Har barn	0,0786* (0,0056)	0,0434* (0,0043)	0,0158 (0,0102)	0,0183 (0,0113)
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	0,0081 (0,0066)	0,0129 (0,0092)	0,0130* (0,0063)	0,0286* (0,0095)
Är i okänd aktivitet	0,0067 (0,0060)	0,0332* (0,0044)	0,0018 (0,0052)	0,0132* (0,0041)
Långtids-Uvas				
Ålder	0,0135* (0,0018)	0,0029* (0,0013)	0,0141* (0,0018)	0,0096* (0,0012)
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	0,4637* (0,0145)	0,4559* (0,0071)	0,4894* (0,0143)	0,5467* (0,0071)
Har psykisk ohälsa	0,1549* (0,0182)	0,1511* (0,0089)	0,1882* (0,0164)	0,1674* (0,0085)
Har barn	-0,0369* (0,0088)	-0,0839* (0,0066)	-0,0975* (0,0172)	-0,0398* (0,0172)
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	0,0268* (0,0103)	0,0534* (0,0142)	0,0339* (0,0106)	0,0266 (0,0144)
Är i okänd aktivitet	0,1215* (0,0094)	0,0375* (0,0068)	0,0917* (0,0087)	0,0471* (0,0062)
Antal observationer	12 187	23 358	11 900	24 700

Not: Tabellen visar resultat från 16 (fyra utfall för fyra grupper) separata regressioner med en linjär sannolikhetsmodell. I tabellen redovisas koefficienter (standardfel inom parantes). * indikerar att estimatet är statistiskt signifikant på 95-procents nivå. Utöver de redovisade variablerna ingår kontroll för den kommunen individen bor i.

Tabell 5.3 Oddsquoter från logitmodeller för hur bakgrundsfaktorer samvarierar med sannolikheten att vara i de fyra Uvas-grupperna

	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Korttids-Uvas				
Ålder	0,9419*	1,0760*	0,8965*	1,0477*
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	0,0070*	0,0029*	0,0128*	0,0148*
Har psykisk ohälsa	0,5319*	0,3324*	0,2103*	0,2136*
Har barn	0,5137*	0,6251*	1,6162*	0,8038*
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	0,7575*	0,7969*	0,8267*	0,6581*
Är i okänd aktivitet	0,3889*	0,6427*	0,4858*	0,8328*
Medellångtids-Uvas				
Ålder	1,0231*	0,9817*	1,0423*	0,9684*
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	0,3791*	0,5877*	0,3157*	0,4039*
Har psykisk ohälsa	0,6726*	0,8809*	0,7781*	0,9818
Har barn	1,3261*	1,6155*	0,9308	1,2489*
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	1,0842	0,995	0,9601	1,1716*
Är i okänd aktivitet	1,1553*	1,1463*	1,1799*	0,9413

	Kvinnor		Män	
	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund	Utländsk bakgrund	Svensk bakgrund
Återkommande Uvas				
Ålder	0,8688*	0,8498*	0,9155*	0,8539*
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	1,6445*	1,7589*	0,9785	0,8148*
Har psykisk ohälsa	1,1257	1,1297	1,1862	1,2618*
Har barn	3,1123*	2,0783*	1,3107	1,3906*
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	1,1099	1,0882	1,1792	1,3550*
Är i okänd aktivitet	1,0906	1,5273*	0,9614	1,0826
Långtids-Uvas				
Ålder	1,0801*	1,0109	1,0811*	1,0578*
Har ersättning för funktionsnedsättning eller sjukdom	8,2657*	8,8181*	9,8239*	13,1977*
Har psykisk ohälsa	2,2861*	2,2264*	2,7086*	2,6188*
Har barn	0,8188*	0,6046*	0,5502*	0,8187
Bor i område med socioekonomiska utmaningar	1,1106	1,2740*	1,1942*	1,153
Är i okänd aktivitet	1,9880*	1,2583*	1,6196*	1,3304*
Antal observationer	12 187	23 358	11 900	24 700

Not: Tabellen visar resultat från 16 (fyra utfall för fyra grupper) separata regressioner av en logitmodell. I tabellen redovisas oddskvoter. * indikerar att estimatet är statistiskt signifikant på 95-procents nivå.

Idealtypiska personporträtt

I rapporten presenteras fem porträtt av fiktiva unga som tagits fram utifrån de statistiska resultaten. Att använda idealtyper för att ange typiska fenomen bygger på Max Webers metodologiska argument att världen blir lättare att förstå utifrån hypotetiska konstruktioner. Idealtyper är en renodling av de riskfaktorer som identifierats och som karaktäriserar varje undergrupp i jämförelse med de andra. Vanligtvis brukar idealtyperna ligga till analytisk grund för att testa likheter och avvikelser från de idealtypiska exemplen gentemot empirin. De idealtypiska fallen återfinns dock i regel aldrig i verkligheten (Weber 1977; Gerth & Mills 1999; Eliaeson 1982).

Till skillnad från den traditionella användningen av idealtyper som analytiskt instrument för att placera in empiriska resultat, utformas istället berättelserna om de fem unga fiktiva personerna som inte arbetar eller studerar på basis av de empiriska resultat som framkommer i statistiken. Således renodlas de empiriska resultaten som ett pedagogiskt grepp för att lättare förstå de olika utmaningar och riskfaktorer som verklighetens unga som inte arbetar eller studerar möter utifrån hur länge de befinner sig i den livssituationen.

Kritik har riktats mot Weber, då utformningen av idealtyper fokuserar alltför mycket på extrema fenomen. Därmed missar användningen av idealtyper hur olika förklaringsmekanismer tillsammans skapar de empiriska resultaten (Cruz 2017). För att inte simplificera eller driva de idealtypiska unga till sin spets så pass att de brister i sin verklighetsförankring, har därför antalet personporträtt blivit fem stycken – en person per underkategori, men där en underkategori kommer ha två personporträtt utifrån resultaten. Detta görs för att inte utelämna viktiga förklaringsfaktorer som går i linje mot att unga i kategorin har olika anledningar till att befinna sig i varje underkategori som också visar sig i resultaten.

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Uppdragsledare: Emma Neuman

Omslagsfoto: Sharon Mccutcheon/Unsplash

Övriga foton:

s. 5 Max Bender/Unsplash

s. 12–13 Gaelle Marcel/Unsplash

s. 14 Tim Mossholder/Unsplash

s. 24 Daniil Kuzelev/Unsplash

s. 32–33 Kevin Laminto/Unsplash

s. 34 Vasundhara Srinivas/Unsplash

s. 36 Eduard Militaru/Unsplash

s. 38 Trude Jonsson/Unsplash

s. 40 Wenniel Lun Pe/Unsplash

s. 42–43 Pawel Czerwinski/Unsplash

s. 44 Charles Deluvio/Unsplash

Grafisk form: Länge Leve Kommunikation AB

Tryck: Tryckservice i Ängelholm AB

Kontaktuppgifter MUCF:

Telefon: 010-160 10 00

E-post: info@mucf.se

Webbplats: www.mucf.se

HOS OSS VÄXER KUNSKAP FRAM

På Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är ungas villkor och civilsamhällets förutsättningar i fokus. Här växer kunskap fram som beslutsfattare använder när de prioriterar insatser för unga och för civilsamhället. Vi sprider kunskapen i mötet med människor, på såväl nationell som europeisk nivå. Vi fördelar också statsbidrag som ger små och stora organisationer möjlighet att genomföra sin verksamhet. Det ger också unga möjlighet att arbeta som volontär, studera eller praktisera i ett annat europeiskt land.